

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XV БРОЈ 284-285

22. НОВЕМБАР 1985.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

УЗ ПРАЗНИК

ГОДИНА ПРЕГНУЋА

ЧЕТРДЕСЕТ ЈЕ И ПРВА јесен у слободи. Прилика је то да се, бар укратко, колико то већ дозвољава скучени новински простор, подсјетимо на те свијетле датуме наше историје, да сумиримо постигнуте резултате, који су, нема сумње велики. Нећемо помињати цифре — чинили смо то раније у оваквим приликама — већ ћемо нешто више рећи о ономе што је урађено за протеклу годину. За период који нас дијели од оног окружног јубилеја, када смо свечако обиљежили четири деценије развоја наше општине у слободној, несврстаној, самоуправној, социјалистичкој Југославији.

Старији смо дакле за једну годину, богатији за мно- га нова искуства, за нове објекте, за једну зиму, про- љеће, љето и јесен који су протекли у ради. У напо- рима да се савладају тешкоће, прије свега оне еко- номске природе.

Протекла година је у знаку наших туристичких ус- пјеха. Сви хотели на подручју од Јаза до Буљарице, сви кампови као и све собе у нашој домаћој радиности, имали су гостију више него икака до сада. Број поноћења — њега узимамо као мјерило (не) успјеха једне сезоне — надмашао је све досадашње и достигао рекорд. Ово што с поносом истичу наши туристички радници је број дана у којима су хотели радили „пуном паром“. А он се у односу на сезону 1984. попео у просјеку за двадесетак дана. Тако биљежимо да су петровачки хотели стопроцентно били попуњени више од 150 дана, а исто или нешто боље било је у Бечићима, Будви, Светом Стефану... Но, нису успјеси само у то- ме што је сезона продужена — и финансијски ефекти су, такође, изнад прошлогодишњих, изнад плана, па чак и изнад најоптимистичкијих прогноза. Наша привреда нема губитака, а много организације су пословале са знатним остатком дохотка. Ту прије свих истичемо Туристичко насеље „Словенску плажу“, ООУР „Бечићке хотеле“, петровачки „Палас“, „Авалу“...

Туристичка привреда, та кичма општине, стабилна је и биљежи раст по свим основама. Но, и други, они који су некако у сјеници те гране, радили су заиста добро. У овом броју нашег листа истакли смо успјехе ООУР „Технички гасови“ из Буљарице, Ђечилишта „4. јули“, „Јадрана“ који постепено стаје на своје ноге и других па зато у овом тексту нећемо о томе шире го- ворити. Рећи ћемо да се добро радило и у другим ор- ганизацијама, у оним које зову непривредним.

И — то желимо посебно нагласити — протекла година је у знаку захукаталих радова у старом граду. Његове древне зидине су излијечене од земљотресних рана, завршена је инфраструктура, неимари „Интегра- ла“ су ушли у међу његове зидине. Увелико теку радови на санацији сакралних објеката, а ускоро ће — за то су већ припремљени документи и паре — почети обнова свих 185 кућа колико их је у овом дијелу гра- да. У РО „Стари град“ кажу да ће већ у љето 1987. туристи моћи да шетају старом Будвом, да ће многи објекти тада бити, како се то каже у фуњацији. Судећи према досадашњој активности, имамо разлога да им вjerujemo.

О активности друштвено-политичких организација овог пута нећемо много рећи. Њихов рад пратимо редово и наши пажљиви читаоци су били у прилици да се информишу о раду Општинског комитета СК и његових органа, нашег оснивача ССРН, синдикалне ор- ганизације, омладинске, о активности Скупштине оп- штине и њених тијела и органа... Писали смо и о раду мјесних заједница, делегација, ООСК у радним колек- тивима... Не баш доволно — прихватамо ту замјерку — али увијек када смо били обавијештени о састанцима, акцијама које се воде, плановима...

Но, да набрајањима не би замарали читаоце, овом пријском рећи ћемо само да је стање политичких и друштвено-економских односа у нашој средини заиста добро, што је и потврђено на више скупова.

И на крају, уз честитке за наши празник и једна напомена: за оно што смо постигли у протеклој години има мјеста похвалама, али ће и за било какво само- задовољство. До још бољих резултата у години која наилази, доки ћемо још већим ангажовањем свих ка- ко се то често, каже расположивих снага.

СЈЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ КОМИТЕТА СК

УТВРЂЕНЕ ЛИСТЕ КАНДИДАТА

На сједници Општинског комитета Савеза комуниста, одржаној 18. новембра, послије једномјесечне активности на овом послу у основним организацијама СК, при хваћењу је предлог иницијалне листе могућих кандидата за органе СК Црне Горе и СКЈ, коју је сачинило Предсједништво Општинског комитета. Образложење предлога дао је секретар Предсједништва Владо Дулетић, и између остalog, нагласио да је први циклус активности на предлагању и утврђивању кандидата за органе СК у основним организацијама протекао уз поштовање утврђених рокова и критеријума и с пу- ном одговорношћу и свијешћу о важности ових задатака. Овакав поступак предлагања и утврђивања кандидата поздрављан је у ООСК као нов корак у остваривању начела демократског цен- трализма и кадровске полити- ке у Савезу комуниста.

Након реализације првог круга активности, добијен је значајан кадровски потенцијал, који је на најдемократ- скији начин евидентиран у складу са утврђеним критеријумима кадровске полити- ке. Као посебан квалитет ис- тиче се чињеница да су од предложених 92 кандидата је дана трећина изван наше општине, што потврђује отвореност будванске партијске организације и нараслу демо- кратску свијест нашег чан- ства.

Послије приспјелих иницијалних предлога из основних организација, Предсједништво ОКСК је утврдило пред- лог листе, на којој су се на- шла имена 42 кандидата, од којих 18 из наше партијске организације а 24 из других средина. За органе СК Црне Горе предложена су 22 члана (14 с подручја наше општи- не), а за органе СКЈ 20 (четири с нашег подручја).

С обзиром да посебну пажњу јавности привалче кадрови с нашег подручја, што је сасвим разумљиво, треба рећи да се међу предложеним нашло 10 кандидата из организација удрžујујују- ѡа материјалне производње, већи број комуниста млађе генерације, два омладинца, двије жене, два учесника НОР-а и комунисти из свих мјесних средина. На овај начин је, уз неопходне идејно-политичке разлоге, заступ-

љен и захтјев у погледу обез- бјеђења адекватне структуре кандидата.

Након утврђене листе кандидата о њој слиједи дискусија у другом кругу активности у партијској бази. У том циљу она ће бити достављена основним организацијама на разматрање. Приспјела мишљења предлоги и сугестије чланова Предсједништва и Општинског комитета разматрају се полновремено и уједно са извештајима о активностима које је код нас вођена о овом питању. Усвајајући ову одлуку делегати су закључили да органи и службе СО Будва у поступку који слиједи обезбиједе правичну накнаду власништвима тих објеката и, то максималну, према важећим прописима, као и да занатлије из старог града добију приоритет у коришћењу тог простора. Такође је закључено да оним трађанима којима се на овај начин ускраћује дио стамбеног простора, такође у старом граду или ван њега, добију разлику. Категоричан је захтјев да подруштвљени простор не може ни у ком случају, нити на било који начин опет постали приватно власништво.

Делегати Вијећа мјесних заједница и Вијећа удруженог рада уз три гласа против и два уздржана, на сједници од 15. новембра дошли су одлуку о подруштвљавању 111 приземља у старом граду. То је уједно и епилог вишемесечне активности која је код нас вођена о овом питању. Усвајајући ову одлуку делегати су закључили да органи и службе СО Будва у поступку који слиједи обезбиједе правичну накнаду власништвима тих објеката и, то максималну, према важећим прописима, као и да занатлије из старог града добију приоритет у коришћењу тог простора. Такође је закључено да оним трађанима којима се на овај начин ускраћује дио стамбеног простора, такође у старом граду или ван њега, добију разлику. Категоричан је захтјев да подруштвљени простор не може ни у ком случају, нити на било који начин опет постали приватно власништво.

Оширијије образложење ове одлуке доносимо на 2. страни.

СО БУДВИ ВИКЕНДОВА ПЛАКАТА

Загребачка ревија „Ви- кенд“ додијелила је ове го- дине Скупштини општине Будва своје традиционално признање — Платакету за заштиту човјекове око- лине. Ово признање додијељено је нашој Скупштини као успјешном домаћину Треће конференције о заштити Јадрана.

У ОВОМ БРОЈУ:

- ИЗА ЗАТВОРСКИХ БЕЛИЈА - стр. 3.
- ВОДА И ПО — ЗАКО- НУ - стр. 14.
- „4. јули“ — СЕЗОНА БЕЗ ПРЕКИДА - стр. 6.
- КОНГРЕС ФИЛМСКИХ РАДНИКА ЈУГО- СЛАВИЈЕ У БУДВИ - стр. 16.

ОБНОВА СТАРЕ БУДВЕ

ЈАСНИ СТАВОВИ И ОПРЕДЕЉЕЊА

ПРЕДСЈЕДНИШТВО ОКСК И ПРЕДСЈЕДНИШТВО ОК ССРН ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ОДЛУКЕ О ОДРЕЂИВАЊУ ОБЈЕКАТА У СТАРОМ ГРАДУ БУДВА КОЈИ СЕ ПРОГЛАШАВАЈУ ДРУШТВЕНОМ СВОЈИНОМ

У ФУНКЦИЈИ ДЕЛЕГАЦИЈА Друштвенополитичког вијена Скупштине општине, Предсједништво ОКСК и Предсједништво ОК ССРН су поводом разматрања Предлоза одлуке о одређивању објеката, односно дјелова објекта у Старом граду Будви, који се проглашавају друштвеним својином одржали 5. новембра 1985. године, заједничку сједницу, којој су присуствовали предсједници Општинског комитета СК, Скупштине општине и Извршног одбора секретара ООСК Старог града и Господства и предсједник МК ССРН Будва I. У вези с предлогом наведене одлуке два предсједништва су заузела следеће оцјене и ставове:

1. Оријентација Скупштине општине Будва и њених органа да се — на бази конкретних захтјева ХТО „Монтенегротуриста“ и осталог удруженог рада општине, а у складу с позитивном законском регулативом — путем доношења заступане одлуке изврши подруштвљавање одређених објекта, односно дјелова објекта у Старом граду Будви, у потпуности је на линији опредмећења оцјена и ставова Општинске изборне конференције СК одржане 28. децембра 1982. године, као и закључака VI сједнице Општинског комитета СК одржане 16. маја 1983. године.

Дух, карактер и смисао тих оцјена, ставова и закључака, које су у цјелини подржали Централни комитет СК Црне Горе и све основне организације СК, огледа се у захтјеву да комунисти морају дјеловати јединствено и одлучно се супротставити сваком покушају уношења ситно-сопственичким и егоистичким интересима у концепцији обнове Старог града, чија ревитализација треба да буде комплементарна с политиком дугорочног развоја туристичко-гоститељске привреде на овом подручју. У том контексту неопходно је да се у политици обнове старе Будве утврди стварни друштвени интереси и обезбиједи њихова потпuna и трајна заштита.

С обзиром на шири друштвено-историјски, привредни и културни значај Старог града и имајући у виду да се у његову обнову улажу огромна друштвена средства, која се обезбиједују по основу солидарности читаве радничке класе Југославије, заведеним закључцима Општинске изборне конференције и Општинског комитета СК је јасно наглашено да ревитализација овог вриједног старог градског језгра није само интерес грађана — власника објекта и мјесне заједнице Будва I, него је то првенствено заједнички интерес свих заинтересованих субјеката — и

грађана, туристичке привреде, мале привреде, културних институција, општине Будва, Републичке и шире те да програмски концепт обнове мора бити у фазији остваривања тога општег друштвенног интереса.

Једино оваквим приступом у обнови Старог града Будва може се осигурати несумњив друштвени интерес да се друштвеним средствима у предвиђеном пословном простору (угоститељске, трговинске, занатске и друге намјене) створи одговарајући друштвени привредни потенцијал и тиме обезбиједе услови за остваривање већег дохотка и повећање запослености у Старом граду, односно да се грађанима — уз помоћ значајних друштвених средстава и у сарадњи с друштвеним субјектима — врате обновљени и безбедни стамбени објекти.

У том циљу обавезни су ХТО „Монтенегротурист“ и остали удруженци рад општине да — у контексту своје развојне стратегије — прецизно дефинишу инвестиционе потребе и пословне интересе у погледу обнове Старог града, како би се — на тај начин — обезбиједило увођење друштвених привреда унутар његових зидина.

Напријед наведене оцјене, ставови и закључке Савеза комуниста Југославије су, у основи, подржали, поред свих општинских субјеката, и друштвени органи мјесне заједнице Будва I, као и њени радни људи и грађани. Међутим, у спровођењу овако плебисцитарно усвојених друштвених опредељења сада се наилази на цијелу брану отпора код једног дијела грађана — власника објекта у Старом граду.

Користећи позиције које заузимају у Савјету МЗ Будва I, неки појединци — оптеретени ситно-сопственичким свијешћу и идеологијом — покушавају да стварају одвоје од Савеза комуниста и других организованих социјалистичких снага Општине и Републике. При томе, се што-виши заобилазе поједине легалне институције политичког система у мјесној заједници — њена скупштина, основна организација СК, мјесна конференција ССРН и др. Они настоје да у народу драматизују стање, захтијевају хитно сазијавање збора грађана (без неопходних припрема и договора с надлежним органима и службама) и при вођењу најодговорнијих из Општине да им постављају унакрсна питања, а уколико не дођу баш најодговорнији или не дају „праве“ одговоре, онда их више не признају, демонстративно растројују зборове и приступају формирању својих делегација за обиласак поједињих

одговорних фактора на републичком и савезном нивоу.

На овим скуповима није испољеноово разумјевање и радничко-класног осјећаја и одговорности за огројма друштвена средства која се инвестирају у стару Будву и за, с тим у вези, потребу већег друштвено-сопствениког коришћења и валоризовања тако уложених средстава, што може да обезбиједи

нита (као да је приватизација друштвених средстава уставна и законита), како су уговори о међусобним правнима и обавезама које је понудила РО у оснивању „Стари град“ једнострани и за грађане неприхватљиви (као да се не застимавају на важећим законским прописима) итд.

У циљу блокирања друштвених акција усмјерене на по

покрића од стране грађана — власника објекта у Старом граду.

Тако се бесповратно финансирају истраживања, израда свих пројеката, градске зидине, комплетна инфраструктура и прикључци, улице, тргови, сакрални објекти, рашчишћавања и рушења, дио улагања у конструкцијну са нацију свих објеката у личној својини, надзор радова и др. Разумије се, оваква огромна бесповратна друштвена улагања која директно и индиректно доприносе подизању квалитета живота и привређивања у Старом граду, захтијевају бар приближно еквивалентну друштвено-економску валоризацију и репродуковање, што је неподесни циљ и смисао заступаног подухвата.

С друге стране, подруштвљавањем пословног простора у старој Будви и његовим уступањем на коришћење оним правним и физичким лицима којима је угоститељство, трговина и занатство основна дјелатност, тј. професија, радијо мјесто и извор пословне и животне егзистенције по основу рада и резултата рада, обезбиједује се и адекватна заштита радничко-класних интереса нашег самоуправног социјалистичког друштва. У његовом социјалном, политичком и моралном бићу је јасно утемељено врховно начело суверенитета рада као одлучујуће друштвене моћи.

Полазећи од напријед класних опредељења, која у конкретном случају не значе не гирање приватног власништва, или политичких волунтаризам (како то појединци настоје да прикажу), него искоњавање приватизације и монопола (без рада или са мало рада) над огромним друштвеним средствима, тј. успостављање друштвеног легитимитета по основу њиховог бесповратног улагања у Стару град Будву. Предсједништво ОКСК и Предсједништво ОК ССРН оцјењују да је неопходно и друштвено сасвим оправдано да се оним грађанима који су до земље треса у свом пословном простору у Старом граду обављали привређивачку дјелатност личним радом, односно који то сада желе и тако за посље себе, члана породице и друга незапослена лица, омоћу под повољнијим, али прецизно дефинисаним, условима и будуће коришћење то га простора. На овај начин ће се осигурати да ниција егзистенција, која се заснива на раду, не буде доведена у питање.

У циљу благовременог, потпуног и објективног информисања читаве демократске политичке јавности у општини Будва и шире, неопходно је да са овим оцјенама и ставовима одмах упознати све основне организације СК, мјесне конференције ССРН, органе других друштвено-политичких организација, Скупштину општине и њен Извршни одбор, као и надлежне републичке оргane.

само предложен рјешење. Један дио грађана Старог града, а посебно они окупљени око Савјета МЗ Будва I, у први план истичу своје приватне интересе и у потпуности запостављају друштвение, који несумњиво произилазе по основу улагања друштвених средстава, без обавезе њиховог материјалног покрића. Измишљају и лансирају се разне политичке шпекулације — како су власници објеката у Старом граду грађани другог града, наводно уставно неравноправни, јер се само њихова имовина одузима (која да није редовна пракса да се друштвени потребе експропријише приватно земљиште изван зидина Старог града), како се једино води акција на подруштвљавању пословног простора у старој Будви, да је она у том погледу изузета (која да нијесу знатно раније у Старом граду Котору сви интереси пословни и други простирије, и тако избегну чин по друштвљавања. Разумије се, циљ је да се створи још један проблем и изврши додаји притисак на општинске оргane ради одустајања од зачете стратешке акције.

Оштро осуђујући наведене и друге негативности које су дошли до изражавају у реализацији општиприхваћених друштвених опредељења у обнови Старог града, Предсједништво ОКСК и Предсједништво ОК ССРН дају пуну подршку орјентацији на подруштвљавању пословног простора у овом старом урбаном језгру, која је садржана у предлогу предметне одлуке.

Оцјењује се, да оваква оријентација има — без обзира што погађа нечије парцијалне и личне интересе — дубоки друштвено-економски смијао и радничко-класно оправдање. Она обезбиједује одговарајућу заштиту друштвених интереса по основу улагања значајних друштвених средстава, осигураних солидарношћу радних људи и грађана читаве наше земље, без обавезе њиховог материјалног

стора, органа мјесне заједнице Будва I сада покрећу и иницијативу за ревизију прије три године усвојеног урбанистичког пројекта Старог града, који је тек недавно по чео да се реализује. Разлози за то су у наводној раније ускрајеној могућности утицања заинтересованих грађана на његову изграду и доношење, а у основи се ради о најјери да се путем ове ревизије (која би се дужи период одложила и тиме поскупила обнову старе Будве) изврши пренамјену приземних просторија из пословног у стамбеним просторима и нус просторије, и тако избегну чин по друштвљавања. Разумије се, циљ је да се створи још један проблем и изврши додаји притисак на општинске оргane ради одустајања од зачете стратешке акције.

Оштро осуђујући наведене и друге негативности које су дошли до изражавају у реализацији општиприхваћених друштвених опредељења у обнови Старог града, Предсједништво ОКСК и Предсједништво ОК ССРН дају пуну подршку орјентацији на подруштвљавању пословног простора у овом старом урбаном језгру, која је садржана у предлогу предметне одлуке.

Оцјењује се, да оваква оријентација има — без обзира

Стари град

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

КРЕДИТИ ЗА ОБНОВУ

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ допунила је Одлуку о усlovима и начину одобравања кредита грађанима Општине Будва за отклањање последица катастрофалног земљотреса од 15. априла 1979. године. Ова допуна односи се на кредите за оправку и изградњу станови и стамбених зграда у својини грађана који се налазе у Старом граду Будви. Висина кредита зависи од висине обезбиђењене штете а може износити највише 2.500.000 динара.

За оправку, односно изградњу стана или стамбене зграде која је служила искључиво за становије власника, а који нема другог стана или стамбене зграде у својини, кредит може износити највише 2.500.000 динара за првено обиљежене објекте, 1.250.000 за жуто обиљежене, 750.000 за три зелене и 500.000 дизајна за двије зелене.

За оправку, односно изградњу стана или стамбене зграде која није служила за становије власника, а који има стан у друштвеној својини, односно други стан или стамбену зграду у својини, кредит може износити највише за првено 2.000.000 динара, за жуто 1.000.000, за три зелене

500.000 и за двије зелене 350.000 динара.

Грађани који су за оправку и изградњу станови и стамбених зграда у својини грађана, који се налазе у Старом граду Будви, по досадашњим прописима оставили право на кредит не могу поново остварити право на кредит нити на разлику кредита.

Начин коришћења кредита регулиса се уговором између корисника кредита и Будванске основне башке, као и између корисника и РО у основијању „СТАРИ ГРАД“ Будва.

Ближа обавјештења о кредитима могу се добити у Будванској основној банци.

УРВАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ, донација је одлуку којом је утврдила потребу и покренула поступак за израду детаљних урбанистичких планова Бабин ДО, Под Дубовицом и Пржно — Каменово.

За БАБИН ДО приступа се изради изједна и допуна ДУП из 1979. и 1981. године.

Површина овог плана је 56.370 м².

Израда ДУП ПО ДУБОВИЦОМ обухвата стамбена насеља Под Голубовином, Под Дубовицом, дио стамбеног насеља Будва — Полье — Запад, сервисна зона Под Дубовицом, Средњошколски центар и простор између III фазе стамбеног насеља Будва — Полье — Запад и Средњошколског центра. Површина плана је 22 хектара.

Израда ДУП ПРЖНО - КА МЕНО обухвата насељена мјеста Пржно, Подличак, Трап, Бријесно, Каменово, Дивановићи и Врљево. Површина плана је 50 хектара.

Рок израде планова је шест мјесеци од дана закључивања уговора са организацијом удруженог рада којој се поверила израда планова.

Припремне послове на изради и доношењу ових планова обављаје Општинско одјељење за урбанизам, комунално-стамбене послове и катастар.

ЗЕМЉИШТЕ ХОТЕЛИМА

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ, донација је рјешење о одузимању неизграђеног градског грађевинског земљишта од ранијих власника и истој је дала ООУР „ТН СЛОВЕНСКА ПЛАЖА“ Будва, ради изградње II фазе.

Скупштина општине је одузела земљиште од ранијих власника и дала ООУР „ХОТЕЛИ БЕЧИЋКА ПЛАЖА“,

ради изградње хотелских капацитета и других пратећих објеката на простору од хотела „Сплендид“ до одмаралишта „Нафтагаса“.

СИЗ за изградњу и комуналну дјелатност дато је земљиште ради изградње пута и паркинга простора у Пржном и у Петровцу.

Скупштина је прихватила понуду ранијих власника Кочачевић Стане пок. Марка и др. из Пријевора и понуђено земљиште дала Општини на трајно коришћење.

За сва ова земљишта поступак макнаде спровешће Општинско одјељење за урбанизам, комунално-стамбене послове и катастар.

ИЗВОР И ИМЕНОВАЊА

За представника Скупштине не општине у Раднички савјет ООУР „БОЛНИЧКЕ СЛУЖБЕ“ Медицинског центра КОТОР делегиран је Стево Франовић, радник Дома здравља Будва.

— Стијепа Греговић, за директора Основне школе — Петровац и

— Чедомира Јелушића, за директора Ђечјег вртића — Будва.

За новембар и децембар 1985. године Скупштина општине је ослободила од плана њања доприноса из личног до-

хотка из радног односа у приједри и непривреди за науку и културу и за физичку и техничку културу у Општини Будва.

Овим одлукама Скупштина врши усклађивање висине изворних прихода са дозвољеним растом средстава за заједничку потрошњу у 1985. години.

ДЕЛЕГАТСКА ПИТАЊА

Делегација ООУР „АВАЛА“ предлаже да Скупштина општине донесе одлуку о ослођењу од плаћања општинског пореза на промет туристичко-угоститељских објеката који раде у зимском периоду — од 1. новембра до 31. марта.

Делегација Мјесне заједнице Будва I пита:

Што је са завршетком радова на Лукобрану Будванске луке.

Што је са израдом Детаљног урбанистичког плана „БУДВА ЦЕНТАР“ и

Што је са премештајем Аутобуске станице, на нову локацију?

Скупштина је закључила да на постављена питања општински органи управе пријеме писмене одговоре за наредну сједницу Скупштине.

СЈЕЋАЊА

У ЋЕЛИЈАМА ЗАТВОРА БУДВЕ И ЏЕТИЊА

МАЈ 1942. ГОДИНЕ. Карабињер ме гурну у празну и слабо освијетљену ћелију будванског затвора, у кући Новаковића (кафана „Монгрен“) и закључуа дебела и тешка храстова врата... Слајба свјетлости допирала је кроз ниско постављено прозорче према дворишту. Непријатљо осјећање било је утолико веће што сам у ћелији био сам. Истина, претпостављао сам да је ту не гдје и Раде Јоков Станишић, 65-годишњак, који је одведен у затвор 1. марта, приликом напада Италијана у Станишиће. Раде је био предсједник сеоског народноослободилачког одбора, а од рагње и главар села. За остале затворенике првих дана нијесам знао.

Непријатљо је бити у са-мици. Када бијах покушао да кроз кружни отвор на вратима, пречника једва 5 до 6 сантиметара, прорвим у мрачни ходник, отуда би ме карабињер гласно и оштро опоменуо да то не радим, уз редовну и основну италијанску писовику. Било ми је, већ другог дана, лакше јер смо се, куцањем у зид „повезали“ ја и затвореници у суједној ћелији.

Тако је отпочео мој живот у ђиџама и ћелијама, у затвору и логору. И за свој вријеме тог живљења — размишљање, а за њега сам имао и разлога и времена. Требало је тражити и напа-зити одговоре на питања: како се и зашто стигло овде и шта радиши да би се опет дошло међу партизанима, у оружану борбу. За тражење и давање одговора на ово питање имају на располагању пуних 15 мјесеци: мало у Будви, а онда више у Џетињу (Богданов крај) и Бару.

Режим и основни садржај живота у затвору биле су строго одређени и, наравно,

веома мало зависни од затвореника. Тако сам првих 7-8 дана одвојен и по два пута дневно, најчешће око поноћи и прије сну, на саслушавање у карабињерску станицу у Плоскари, где је „ординарирао“ у њашем крају по злу познати Крсто — жандар. Разјарено је пријетио, уносио ми се преко стola у лице инсистирајући на признавању, али ударао није. Али је зато нашао и ангажовао једног грађанина из Будве, човјека без имена и угледа, склоног пији, да ме приликом спровођења до затвора, не осварјући се на карабиње, 4-5 пута пешица мајка снажно удари по лицу.

БУДВАНИН — ДАНО РАЂЕНОВИЋ

Када је саслушавање било завршено у моју ћелију је пребачен сам у познати џетињски затвор — Богданов крај, где сам из дана у дан очекивао, као и други затвореници, да будем изведен пред војни суд. Био сам сада и у току наредних неколико мјесеци у могућности да овај, од раније озлоглашени затвор, којега сам у тој кући четврогодишњег школовања у Џетињу толико пута посматрао и о њему слушао, сада видим и упознам изнутра. Невелика зграда по дјељењу је, високим зидом који је и стражарска стаза, у два дијела: мушки (врни) и женски (мањи) дио затвора. И у току јуна циркулација затвореника била је врло велика. Има нас из свих крајева Црне Горе, па и из Боке са Грбљем, коју је Италија анектирала. Наша ћелија (каушић) је највећа. Претворена је, а у њу готово свакодневно напрости гурају нове затворенике. Слично је и у оних неколико других, мањих ћелија. Гужве нема само у са-мицима. Тамо су наши посебно цијењени другови: Војо Ражнатовић и Бошко Стругар, познати многим борцима и комунистима из нашег краја из прве устанничке године.

родица преносили поруке и понешто хране.

Пјевajuћи приликом извођења у штетњу у друштву, Дано се обраћа Сенки Маркишић, чија је породица ста новала у истој згради, на спрату, тражећи од ње да нас о добром или лошем вијестима на нашем и источном фронту обављештава, вјешићи бијели односно тамну робу на прозору.

Посљедњих неколико дана били смо заједно са остатим затвореницима: Радом Станишићем, Петром Андровићем, Симом Медиговићем... Српјетаћемо се ми, као затвореници, и сарађивати на линији НОП и касније.

ИЗ ЗЛА У ГОРЕ

Почетком јуна 1942. године пребачен сам у познати џетињски затвор — Богданов крај, где сам из дана у дан очекивао, као и други затвореници, да будем изведен пред војни суд. Био сам сада и у току наредних неколико мјесеци у могућности да овај, од раније озлоглашени затвор, којега сам у тој кући четврогодишњег школовања у Џетињу толико пута посматрао и о њему слушао, сада видим и упознам изнутра. Невелика зграда по дјељењу је, високим зидом који је и стражарска стаза, у два дијела: мушки (врни) и женски (мањи) дио затвора. И у току јуна циркулација затвореника била је врло велика. Има нас из свих крајева Црне Горе, па и из Боке са Грбљем, коју је Италија анектирала. Наша ћелија (каушић) је највећа. Претворена је, а у њу готово свакодневно напрости гурају нове затворенике. Слично је и у оних неколико других, мањих ћелија. Гужве нема само у са-мицима. Тамо су наши посебно цијењени другови: Војо Ражнатовић и Бошко Стругар, познати многим борцима и комунистима из нашег краја из прве устанничке године.

Пред Војовом и Божковом ћелијом је посебан стражар. А кад их изводе на ваздух или одводе и доводе са са-слушашња, нас затварају у ћелије, без могућности и најмањег контакта са њима.

У ћелији смо сложени као сардине. У току ноћи и за вријеме спавања нико не може, као појединач, да се окрене са једне на другу страну. Окрећу се, као по команди, сви или ниједан. У противном долази до мањих или већих неспоразума. Посебно водимо рачуна о оним знатно старијим друговима, најчешће очевима наших врњачака и другова. Нашу љубав, пажњу и поштовање по себи испољавамо према тројици старијих другова: Саву Челебићу, из Штитара, вишем официру бивше црногорске војске (умро послије рата као генерал ЈНА), и Луку Јовановићу из Белоја, такође бившем официру црногорске војске (умро послије рата као пуковник ЈНА) и Марку Цвјетковићу из Подгорице (Титоград), високом и угледном службенику, чији је храбри син Боро, мој црногорски друг, стријељан у Подгорици.

Испод нас бетон „тврд као бетон“, а уз то хладан и ако је љето. Али то није и најгоре. Права напаст и озбиљна опасност су вашке. Три јебимо их и дању и ноћу. Јер нико, ма колико лично био чист, не може у тако густом смјештају бити заштићен од ове напасти. Муку мучимо и са водом. Дневно добијамо само по један липтар — и за пиће и за умијавање. И од те количине дио договорно шаљемо с друге стране зида, у женски дио затвора. Хљеба добијамо по 700 грама. То није мало, али то је и једини што добијамо за прехрану. Осјећамо све више попрету за куваним хранама. Другови из Џетиња су организовали кувanje у граду и достављање у затвор затвореницима изван Џетиња, чим су сазнали њи

хова имена. И сам сам неколико пута био позван појединачно да примам упућену храну.

Дано и Анђе Рађеновић

Да би се узајамно помагали, групишемо се и удржавамо се и за спавање и за прехрану. Тако су настали мањи или већи колективи. Ту су били зачеци и нашег тзв. приморског колективи, веома познатог и сигурно врло цијењеног, и у Богдановом крају и, касније, у концентрационом логору у Бару. Прво нас је било осморо. То су: Перо Лазовић са синовима — Јовом и Драгом, Љубомар

ПРИЗНАЊА

„ЗЛАТНИ ГЛОБУС“ – СЛОВЕНСКОЈ ПЛАЖИ

„СЛОВЕНСКА ПЛАЖА“ је учинила значајан искорак у туризму. Ово атрактивно туристичко насеље, овај јужна лагуна у нашем туристичком животу, из самог двије године рада и постојања оп чинила је домаће и стране туристе, постала хит.

Ове ријечи Фахрудина Мешића, уредника сарајевског недјељника „Свијет“ изговорене на свечаности у Будви почетком овог мјесеца, дио су образложења великог признања које је ове године добила „Словенска плажа“. „Златни глобус“, тако се зове то признање, додјељује се најбољим угоститељско-туристичким колективима у земљи већ пуну 21 годину. Кају да је најстарије те врсте у Југославији, па је тиме и драге.

Нови град на Словенској плажи никада је на темељима седам хотела које је разорни земљотрес одnio прије скоро седам година. Није на одмет да још једном кажемо да је рађено по пројекту љубљанског архитекте Јанеза Кобеа, односно по захтјевима савременог туристичког тржишта. Да се заиста ради о пуном поготку пока зала је већ прошла година када су објекти овог насеља пушени са макете (није било проспеката и другог пропагандног материјала јер је цио посао окончан негде у јуну) гостима углјавном из земља западне Европе.

— Ове године је било знатно боље, каже Раде Ратковић, директор „Словенске плаже“. — Остварили смо око 400.000 ноћења, односно чак 80.000 изнад плана. Да смо имали и три пута веће капацитете све би било пунно — толико је велико било интересовање за наше објекте.

„Словенска плажа“ распољаже са 2.400 кревета у апартманима и вилама са мноштвом специјализованих ресторана, кафана, продавницама, базенима, терасама, просторним трговима... Цио град у који се лjetи сели Будва.

— Само податак да смо ове сезоне, само у ванпансиону прометирали око 600 милиона динара, говори да су погођени укусим, истиче Ратковић. — Иначе, када је о парима ријеч, укупан промет за девет мјесеци износи око 1,5 милијарди и три пута је већи него лани за цијелу годину.

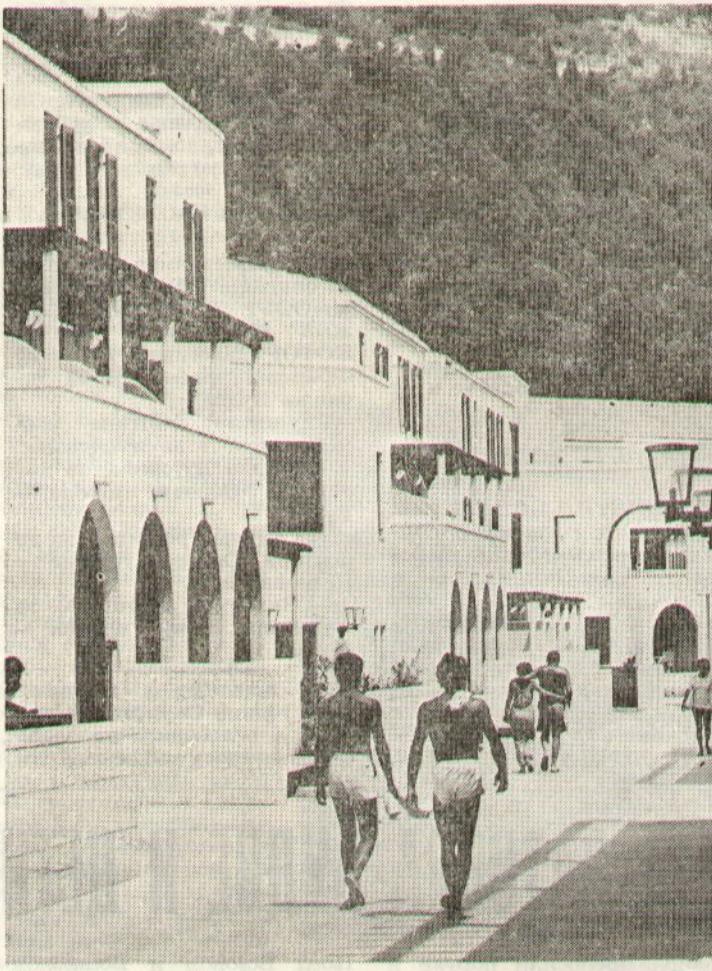
Ново насеље уз пространу плажу у Будви је тек прва фаза замишљеног пројекта. У другој фази градиће се забавни центар са вилемом терасом која ће моћи да прими преко 2.000 посетилаца и нових 500 кревета у апартманима. Пројекти за овај посао су урађени и сада се настоји заједничким улаганим обезбједити 10 милиона динара колико је потребно за градњу. Трећа фаза предвиђа 700 нових кревета такође у апартманима, тако да ће насеље, када сви послови буду завршени имати укупно 4.000 кревета.

За вријеме боравка другога иза из „Свијета“ у Будви и разговора који су вођени у „Словенској плажи“ чули смо још један занимљив податак: на „Словенској плажи“ налази се највећи соларни систем у нашој земљи и један од највећих у Европи. Простор је изванредно искоришћен — испод 1.700 колекторских ћелија ко

је скупљају сунчеву енергију у паркингу. Због свега то га Уједињене нације су овај систем одредиле за огледну

и испитну станицу ради до бијања потребних информација о овој врсти енергије.

С. Г.

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

ЈЕДАН МАЛИ РЕСТОРАН...

МОЖДА ЂЕ КАД ОВЕ РИЈЕЧИ буду одштампане, вјетар већ умрсити плаве косе приморске љепотице, можда ће зима ући у наше кости, можда ће се бура разбјеснити, таласи узјахати једни друге. Можда ће се небо са земљом спојити и родиће се киша и сљегови. Тад, кад вријеме утјера људе у куће, кад уз топла огњишта и богате зимске трпезе засједнемо, можда ћemo тад завирити по успоменама и ишчепрати по неку од заборављених, чисто ради људског ћаскања, и да би се доказало да смо људи.

Ја, ево, у ову касну јесен која добро долази послије дугог љета, више намјернички но с намјером, да испредем једну од оних која нас се свих помало тиче.

Ту на Бечићкој обали, тим подно моста изнад кога се ките павиљони Међународног омладинског, Ужичког и Чешког одмаралишта, послије ониског јељбуња и помало траве, протеже се Бечићка плажа. Овога љета гола као одојче, без иједне друге ознаке до оне што је чине купачи и по неки сунцобран. Овога љета. До њега у последњих двадесетак, ако се писац ових редова не вара, на плажи је био мали монтажни ресторант. Објекат хотела „Путник“, или како се код нас у Будви говори: Чешко одмаралиште. Сад је срушен, демонтиран и затворен на основу налога надлежних јер својим естетским изгледом чини штете обали, и на тај начин вјероватно руши туристички углед подручја.

Не сумњајући у ову, оцјену функције овог објекта, желимо да кажемо да се слажемо са њом, али да дубоко жалимо — што се то баш тако десило.

У Бечићима је све изнад магистрале. У том дијелу Бечића о коме се овдје говори. Јер вјероватно урбанисти и надлежни имају какав озбиљан план који ће за годину дјељи овај крај довести у склад. Сад кад је ресторант затворен, море је свечери удаљено од човјека и некако је тјесно сједети тамо послиje заласка сунца. А прије, баш натпротив. Већ око осам ура почине доље музика, рапсодија народњака, новокомпонованих, староградских, изврних пјесама. Окупи се пола свијета да слуша, посједи и пилјука.

Вриједни радници „Путниког“ хотела: Медић, Иво, растреће се онда међу столовима, и уз поздраве свима, служе и брину се да свима буде лијепо. Тај стари, монтажни ресторант имао је некако карактер народног вечерњег сврастишта. Јер су цијене биле приступачне, а и програм и однос особља је био близак таквој формулацији.

Сад нема једног малог ресторана на Бечићкој плажи. Срушен је, вјероватно, из правих разлога. У то не треба сумњати. Остаје једино да се види што ће нам модерна туристичко-планска будућност дјеље сагraditi. Док се то не догodi mi ћemo заједно са оним који су вољeli ово mјестo, помало тугovati за саставaлишtem на kojem smo gđinama bili navikli kaо na nešto svoje.

Р. Ј.

ИЗ ООУР „ПАЛАС“

СТАЛИ НА СВОЈЕ НОГЕ

Овогодишњом сезоном, односно пословањем у току де вет мјесецу у ООУР „Палас“ у Петровцу су итекако задовољни. Да имају за то разлога потврђују и цифре које смо недавно забиљежили у овом колективу.

До 1. новембра у објектима „Паласа“ (1406 хотелских кревета) остварено је 211.661 ноћења или за 19 процената више него у исто вријеме прошле године. Странци, су, дакако били најброжнији гости — остварили су чак 198.000 ноћења или 24 одсто више него у исто вријеме док је домаћих гостију у петровачким хотелима било мање чак за 64 одсто.

— Пуних 150 дана наши хотели су били стопроцентно попуњени, што је у односу на 126 дана прошле године значајан скок, каже Војо Грговић, директор ООУР „Палас“. Добра посјета је и добра ванпансионска потрошња учинили су да и наше по словља за девет мјесеци буде веома добро.

Укупан приход „Паласа“ износи 786 милиона динара и за 113 процента је повећан у односу на исто раздобље прошле године. Доходак који износи 379 милиона порасат је за 117 одсто, чист доходак од 309 милиона за чак 228 одсто.

— Ти резултати ће на крају године бити нешто слаби

ји што је и разумљиво с обзиром да су хотели сада затворени и да ћemo у наредном периоду у такозваној мртвој сезони само „гришката“ дођак, објашњава Грговић. Но, мора се рећи да смо ми тек сада коначно стали на своје ноге, послиje више лоших сезона које су услиједи ле након земљотреса.

Добро пословање осјетили су и радници на својим ковертама са личним дохотком, који је осјетно повећан у односу на прошлу годину.

У „Паласу“ су дакле задовољни, али нема самозадовољства. Већ се увјекли ми сли на наредну туристичку сезону од које се очекују још бољи резултати.

— За идуће љето цијене у нашим објектима ће бити веће за око 11 процената, каже Златко Вукелић, шеф продаје у „Паласу“. — Уколико по сјета буде слична овогодишњој, а сви су изгледи да хоће, онда не треба страховати за наредно љето. Мада је још рано за било какве прогнозе већ постоје индиције да за Петроваца влада прилично интересовање у Западној Европи, одакле је и гро наших туриста. Настојаћемо да још више урадимо на побољшању понуде, нарочито ванпансионске како би и промет у тим објектима био бољи од овогодишњег.

С. Г.

ОМЛАДИНСКИ ТУРИЗАМ

УСПJEШНО ЉЕТО MOЦ-a

Међународни омладински центар у Бечићима, до краја октобра посјетило је око 24.500 туриста. Највише гостију било је из наше земље, око 15.000 из иностранства, према подацима добијеним од Вере Милачић, шефа рецепције, било је 9.500 а највише из СССР-а (7.500), затим из Мађарске, Пољске, ЧСР, Румуније, Италије, Шпаније, СР Њемачке и Велике Британије. Разлог relativnog малог броја иностраних гостију је и тај, што је крајем јула и почетком августа у Москви одржана централна прослава „Међународне године омладине“.

Културно-забавни живот био је на завидном нивоу. Гости су током пет мјесеци, забављали поп-рок групе „Потез“ из Титограда, „Силуете“ из Београда, са ветераном Зораном Миљопшевићем, „Галија“ из Ниша и „Ласери“ из Титограда. Поред наведених, гостовали су и група „Забрањено пушење“, Мери Цетинић и Миљадин Шобић. Гостима је био на располагању и дискоклуб „Хоботница“ на најновијим светским хитовима, а за one који баш много не воде дискоклуб, сваку ноћ од 24 до 4 часа свирали су „Скадарлије“ из Београда и „Мераклије“ из Титограда. Нису остали ускраћени ни љубитељи фолклора, јер су имали прилике да присуствују гостованју „Грузијског“ и „Краснодарског“ фолклорног ансамбла. Водитељи целе локупног културно-забавног живота, били су из београдског радија програма 202, који су се мијењали сваких петнаест дана.

Марксистичку трибину, држали су другови Светозар Вукмановић-Темпо и Милош Минић, а крајем септембра и господин Набоаки Ода, директор Информативног центра УН у Београду.

По ријечима другарице Мијалчић, омладина која је гостовала у MOЦ-у, имала је сусрете са омладином Будве, где су на обастрano задовољство, размијењена корисна мишљења.

З. Марош

ИЗ РАДА САВЕЗА СИНДИКАТА

ЗИМНИЦА И ОГРИЈЕВ ЗА РАДНИКЕ И ПЕНЗИОНЕРЕ

НА СЛЕДНИЦИ ОПШТИНСКОГ ВИЈЕЋА Синдиката која је одржана 14. овог мјесеца, разматрано је питање обезбеђења зимнице и огријева за раднике и пензионере, а утврђиван је и предлог за расподјелу плацева за индивидуалну стамбену из градиљу по организацијама удруженог рада.

На основу договора који је постигнут између Вијећа Савеза синдиката Црне Горе и Удружене банке Црне Горе са пословним јединицама на подручју Републике, потписан је споразум о обезбеђењу средстава за кредитирање набавке зимнице и огријева радника и пензионера за 1985. годину. Према овом споразуму банке ће обезбиједити средства за ове сврхе из кредитног потенцијала, односно депозита корисника друштвених средстава, штедње грађана и својих фондова на дан 31. децембра 1984. године. Кредити ће се одобравати са роком враћања од десет мјесеци и уз камату од 21 одсто. Средства за кредит се морају користити намјенски о чему ће банка спровести контролу. Уколико се утврди ненамјенско трошење банка ће примјенити затезну камату и ускраћивати даље одобравање кредита.

Будванска основна банка је за ове потребе обезбиједила 59 милиона динара али су та средства недовољна, с обзиром да имамо око 4.500 радника и пензионера на подручју општине.

Због тога је између Банке и Општинског вијећа Савеза синдиката договорено да се за све раднике и пензионере обезбиједе средства за зимницу у висини од 50.000 динара с тим што ће Банка обезбиједити 100 милиона под условима повољне камате од 21 одсто, а остало уз камату од 42 одсто.

На основу тога је Општинско вијеће Савеза синдиката утврдило предлог диференцијације расподјеле кредита по организацијама удруженог рада. Диференцијација је извршена на бази просјечног дохотка за девет мјесеци ове године, као и на бази средстава које организације имају у фондовима за једничке потрошње. Ови подаци су узети из Службеног књиговодства на кон деветомјесечном обрачуна за ову годину. На основу тих података Предсједништво предлаже да се кредити под повољном каматном стопом од 21 одсто одобри сљедећим организацијама: СДК — Експозитура Будва, РСУП — Будва, ООУР „Петровац“ из Петроваца, Јећилиште „4. јул“ Петровац, Одјељење у-

нутрашњих послова Будва, Општинска ватрогасна јединица Будва, Школски центар за усмјерено образовање Будва, Дјечји вртић Будва, ООУР „Јадран-трговина“ Будва, ООУР „Дом здравља“ Будва, ООУР „Палас“ Петровац, ООУР за одржавање становија Будва, ООУР „Авали“ Будва, Основна школа „С. М. Љубишић“ Будва, Основна школа „Мирко Срзентић“ Петровац, ООУР Комуналне службе Будва, Општински архив Будва, Центар за марксистичко образовање, ООУР „Апотека“ Будва и СИЗ за запошљавање Будва.

За све остале радне организације Будванска основна банка ће обезбиједити кредит за зимницу у износу од 50.000 динара али уз каматну стопу од 42 одсто.

Диференцијацију за пензионере, која категорија ће до бити кредит уз бенефицијарну каматну стопу, утврдиће Општинско удружење пензионера.

Предсједништво ОВС пред лаже свим радним организацијама да учествују у отплати камате за своје раднике дјелимично или у цјелини из средстава заједничке потрошње, а радницима са највишим примањима и у отплати кредита из истих извора.

В. С.

ИСТИЧЕМО

ПОШУМЉАВАЈУ ЗГАРИШТА

Средњошколци из наше града почели су у првој половини мјесеца засађивање младих садница чемпреса на просторима где је током овогодишње сезоне у серији пожара горело. А да се под сјетимо, било је овог лета и током ране јесени чак пе десетак пожара на подручју од Јаза до Буљарице.

— Склопили смо уговор са Комunalном радном организацијом, да до краја године засадимо 25.000 садница на простору изнад манастира Режевићи где је летошњи пожар уништио велики шумски комплекс и преко 1.500 маслинovих стабала. Средстви су добијена од овог посла утешћемо за екскурзије на крају године, рекли су нам у Средњошколском центру у Будви.

Уместо коментара само дводје ријечи: лијепо и корисно.

Г.

Милица Иванчевић

НАША АНКЕТА

ВЈЕЧИТИ СЕЗОНЦИ

У ТУРИСТИЧКО-УГОСТИЋЕЛСКОЈ ПРИВРЕДИ на подручју наше општине упошљено је у шипцу сезоне неколико хиљада радника. Око половине њих су, такозвани, сезонци. Сада, на крају љета пошто су добили само „мрвице“ од своје зараде, сезонци су се разишли и грицкају „дарове“, СИЗ-а за запошљавање, које добијају нередовно у виду материјалне помоћи. Тако све до сљедеће сезоне. Њихови другови, који су имали више среће (или боље рећи више пријатеља) такође су се разишли кућама, дијеле вишкове, зимнице и друге бенефиције.

Јасно је свима и сваком па и сезонцима да туристичко-угостићељска привреда не може примити све, сезонца ће увијек бити и на то се не љуте. Није им криво на мали дио већ на неправедни третман. Не могу да сквате да неко мора бити вјечити сезонец а други са истим квалификацијама и радним задацима, на стални посао не чекају ни мјесец дана. Ево што о томе кажу Милица Иванчевић, Јубица Станишић и Јубица Вујовић, раднице које по десет и више година раде као сезонци и никако да стекну статус сталног радника.

Р. ЈОВИЋ

Јубица Станишић

Јубица Вујовић

„ФИНЕСЕ“

ШЕСТ ГОДИНА сам радила у хотелу „Спландид“ у вештачници и наставила у „13. мају“ и ево већ девет година радим као радница у кухињи. Укупно, дакле, 15 година сам сезонски радник. Знам пуно радника који су примљени у стални радни односе, а да нијесу провели ни годину дана као сезонци. А ја живим у Боретима, имам ту своју кућу и своју породицу. И хотели су по диптихи на нашем имању. Ту гдје су хотели чувала сам краве, жњела пшеницу и косила траву. Па нека, боље је што то данас не морам радити. Али, како да за 15 година не могу добити стапни посао? Но прости и ти јади, али непроста неправда која се према нама сезонцима чини: Прошле сезоне радила сам непrekidno od априла 1984. године до марта 1985. године. Само ми је прекинут радни однос уговором на пет дана. И за тих пет дана сам радила. Но, та „финеса“ је требала да не би стекла право на стални посао. За седам година у „13. мају“ нијесам имала право на регрес за годишњи од-

БЕЗ ПРИЈАТЕЉА

— Тринаест година сам со барица у „Бељвију“. Немам пријатеља. Други раде само једну сезону и постају стални радници, а нити имају више школске спреме, нити су бољи радници од мене. Срамим се да неком кажем да сам сезонски радник послије 13 година. Изгледа да су ми и даље мале шансе да добијем стални посао пошто нема никаквих изгледа да ће за директора хотела доћи човјек из мага мјesta.

Седам нас је у породици. Отац прима породичну пензију 340.000 стarih динара, а ја у вријеме сезоне зарадим мјесечно 34.000. Годишње радим највише шест мјесеци.

У ПОСЈЕТИ ООУР „ТЕХНИЧКИ ГАСОВИ“
У БУЉАРИЦИ

ИЗВАНРЕДНИ ПОСЛОВНИ РЕЗУЛТАТИ

У ЈЕДНОМ ФАБРИЧКОМ ПОГОНУ на подручју наше општине током ове године димњац се добро пуштио. Запослени у ООУР „Технички гасови“ у Буљарици за девет мјесеци су остварили изванредне пословне резултате.

Обим производње у овој организацији која кисеоником, ацетиленом, азотом, угљен-диоксидом и другим гасовима снабдијева подручје цијеле републике, повећан је и то знатно у односу на прошлу годину. Статистички подаци кажу да је произведено ацетиленска више за 37 од сто, угљен-диоксида за 13 од сто, течни кисеоник за чак 129 одсто а течног угљен-диоксида за 112 процената, него у истом раздобљу прошле године.

— И финансијски резултати су, наравно, веома добри, каже Ђуро Грагун, директор ООУР „Технички гасови“. — Укупни приход износи 240 милиона динара и три пута је већи него за девет мјесеци 1984. године. И оно што је посебно важно — остатак дохотка је чак 98 милиона динара или четири пута више него што је то било по деветомјесечном обрачунау ла ни.

Ако се има у виду да је у овој ООУР запослено све га 37 људи, стиче се утисак да могу заиста лијепо живјети.

— Истина је то, објашњава Грачун. — Пројек личног дохотка износи 51.000 динара, додјељујемо стамбене кредите, бринемо о зимници и другом што је везано за стандард радника. Наравно, сваки новац не дијеле радници. Далеко од тога. Доста паре усмјеравамо „Техногасу“ у Краљеву, нашој матичној организацији, ради инвестирања у нове погоне, а у великој радимо и на проширујућу капацитета овде у Буљарици.

Грачун нам је објаснио да је потражња за техничким гасовима велика и да је нису пратили одговарајући капацитети. Удруженим средствима својих ООУР, „Техногас“ ће градити постројење за течне гасове у Сmederevu, а сличан објекат ће се градити и у близини Ниша.

Пуштањем ових погонова срећи се потреба за овим гасовима доброг дијела привреде.

Што се тиче Црне Горе, тржиште је током ове године било уредно снабдјевено. Ни у једној фабрици није дошло до застоја у произвођњи због нестачише гасос-

ва, што значи да су запослени у погону у Буљарици чинили велике напоре да потребну робу на вријеме доставе купцима.

За сада највећу потешкоћу причинjava снабдјевање калцијум-карбијом, који је неопходан у процесу производње гасова. Њега за сада производи само фабрика Руже код Марибора па ће невоља са његовом испоруком бити све до изградње друге фабрике те врсте у Јегуновићима.

У Буљарици су нам рекли да тренутно врше припреме за изградњу дистрибутивног центра, уз садашње погоне. То ће омогућити већи асортиман и наравно бољу продају ове све траженије робе. Такође се планира изградња стоваришта у сјеверном дијелу Црне Горе које је овом робом лоше снабдјено.

С. Г.

Хроника СУП-а

ДОЛИЈАЛИ ПРОВАЛНИЦИ

Миодраг Јарош (35) без за посљења и Драгомир Кнежевић (32), радник, обожија из Котора лиши су слободе на кон ефикасне интервенције органа унутрашњих послова из Будве због основане сумње да су провалом у станове у више градова наше земље укralи велики број накита од племенитог метала, затим веће суме девиза и динара, техничку робу као и вриједне иконе.

Прави „операцију“ имали су још прошле године у приватном кафићу Слободана Боро зана у Светом Стефану када су из овог објекта укralи музички стуб „лаива“ чије је вриједност преко 300.000 динара. Потом су наставили са провалама у станове у Чачку, Београду, Загребу, Сплиту када су укralи већи број златних и сребрних сатова, златних прстена и ланчића, 65.000 италијанских лира, 180 фунти, 200 западно-њемачких марака, преко 30.000 динара и другу робу.

Занимљиво је напоменути да су за крађу користили кола рент-а-кар која су изнајмљивали од различитих агенција. Доста украдених предмета пронађено је код кторског угоститеља Драгана Вукотића. Он је добар дно ствари већ распродao. У једном зиду куће Миодрага Јароша пронађено је 1580 долара, 150 марака, 30.000 динара, је дан прсте од бијелог злата и још неки предмети. Он тврди да му тај новац потиче од ранијих краћа из седамдесетих година.

АКЦИЈА ОПШТИНСКОГ ВИЈЕЋА СИНДИКАТА

ПЛАЦЕВИ СОЛИДАРНОСТИ

ПРЕДСЈЕДНИШТВО И КОМИСИЈА за животне и радне услове Општинског вијећа Савеза синдиката утврдили су предлог за расподјелу плацева за индивидуалну стамбену градњу радицијума удруженог рада на подручју наше општине. Критеријуми за расподјелу били су:

број укупно запослених радника у ООУР и број неријешених стамбених питања, затим број подстанара и чланова њихових породица, године радног стажа радника са неријешеним стамбеним питањима, као и то колико је одређена радна организација обезбиједила финансијских средстава за стамбену изградњу. Плацеви се додјељују у насељуми Под Голубовином у Будви, Врјесно у Светом Стефану и у

Петровицу. Према важећим критеријумима расподјела по радним организацијама изгледа овако:

Завод за изградњу Будве 1 плац, СДК — експозитира Будва 1, ООУР „Петровац“ 5, Јечелиште „4. јул“ Петровац 7, Органи управе СО у Будви 2, ООУР „Технички гасови“ Петровац 1, Будванска основна банка Будва 1, „Центропром“ Будва 1, Одјељење унутрашњих послова Будва 4, РО „Јадрански сајам“ Будва 1, „Хибекс“ Петровац 1, ООУР „Могрен“ Будва 1, ООУР „Хотели Бечићка плажа“ 6 у Будви и 2 у Светом Стефану, ООУР „Водовод“ 2 у Будви и 1 у Петровицу, Основна школа „С. М. Љубишић“ 2 у Будви, ООУР „Електродистрибуција“ Будва 1, ООУР Комуналне службе Будва 2, „Напредак“ Котор — продавница Будва 1, и Радна заједница Друштвено-политичке организације Будва 1.

Укупно је додијељено 113 плацева.

В. С.

ИЗ СУСЈЕДНИХ КОМУНА

НАГРАДЕ САЛОНА „13 НОВЕМБАР“

У БИЉАРДИ НА ЦЕТИЊУ је отворен, деветнаести по реду, Ликовни салон „13. новембар“, традиционална ликовна манифестација која има југословенски карактер.

Награда Салон у износу од 80.000 динара припада Павлу Пејовићу, вајару из Никшића за рад у бронзи „Глава“. На

прада РСИЗ културе дођијељена је сликарку Михаилу Јовићевићу из Цетиња за слику „Око“, док је награду града Цетиња добио Зденко Хузјан из Јубљане за акрилик „Гнездилац“. Јован Ракић из Београда добио је награду Ауторске агенције Црне Горе за слику

су баш најбоље родиле, као и да њихови власници неће сакупити сва род (многа стабла су и даље у корову и драчама), у барској „Приморци“ рачу нају да ће се откупити свега 300 тона плода од којег треба очекивати 60-70 тона уља.

Прерада маслина ће се вршити у фабрици „Приморка“, улцињској уљари или у приватним млиновима.

ВЕЋЕ КОМУНАЛИЈЕ У ТИВТУ

Цијене комуналије у тиватској општини повећане су почев од 1. новембра за 50 одсто. Приватници ће од тада за метар квадратни стамбеног простора плаћати 1.169 динара, док је цијена за друштвени сектор већа — 4.324 динара.

Припремио: С. Г.

ПОЧЕО ОТКУП МАСЛИНА

Почео је откуп маслине дуж Црногорског приморја. С обзиром да ни-

РЕГИОНАЛНИ ВОДОВОД

ВОДА-И ПО ЗАКОНУ

О ИЗГРАДЊИ РЕГИОНАЛНОГ ВОДОВОДА за црногорско приморје, у Предсједништву Скупштине СР Црне Горе, на новембарској сједници, вођена је широка разправа.

Јединствен је закључак да Скупштина у овом сазиву проблем снабдјевања водом приморских општина мора разријешити. Једино и неодложно решење је — довођење воде из Скадарског језера.

Ставова и закључака око изградње овог објекта је до сада, на потезу су одлучне мјере како би се посао започет прије десет година при вио крају, рекао је Бранко Вуковић. Ако је у Републици свима јасно да се регионални водовод мора градити, нагласио је, онда најозбиљније треба размислити о доношењу закона који би учеснике договора обавезао да дотговоро спроведу у дјело. Годинама се одлагало решавање овог веома крупног проблема, не само за приморске општине него и цијelu Црну Гору, па чак и шире, што је донијело само нове штете.

Веселин Р. Ђурановић, се сагласио са предлогом да се некаквим нормативима обезбједи изградња овог објекта, али је инсистирао да се истовремено уради и информација из које би се видјело које су скупштине општина, заправо њихови представници, избегавали да донесу каснчу одлуку о почетку изградње. Такво оклијевање је неприхватљиво јер је доводило до сталног по скупљења ове инвестиције. Једном ријечју, затражио је да надлежни републички органи уради комплетну информацију о томе ко је за „ми нирање“ договореног крив, а истовремено зашто су грађе не „куле у ваздуху“ (разни објекти на Црногорском приморју) ако се знало да воде нема довољно.

Речено је да је и званично покренута иницијатива за доношење закона о изградњи овог објекта са прецизим изворима представа (али само са подручја приморских општина) која се већ налази у скупштинској процедуре.

Проблем финансирања регионалног водовода (око чега су се у општинама и ломила копља) и није велики. Средства се, ако се то жели, могу обезбједити. Рецимо, како је то нагласио предсједник Законодавно-правне комисије, могуће је увести на Црногорском приморју но ве порезе за изградњу овог објекта, затим, ту су и средства Фонда за обнову и развој која су и иначе опре-

дијељена за ову инвестицију, а постоје и други извори. Уз то, у Републици се размишљало о ослобођењу овог објекта од поједињих доприноса... Све у свему, јединствен закључак је, да упоредо са израдом информације у току и активностима на изградњи регионалног водовода (која би се доставила де легатима за мјесец дана), на длежни републички орган испита и могућност законске интервенције.

Исто тако је предложено да се делегати информишу не само о љетошњим количинама воде на Приморју, већ и о њеном квалитету. Ово из разлога, што је недостаточно да се више од два мјесеца у Котору, пије сла на вода, или недовољно бактериолошки испитана у другим општинама (домаћина на рацијалним решењима која су однијела знатне суме новца). Препоручено је и Фонду за обнову да што више представа издвоји за ову инвестицију (наравно уз напомену да се тиме не угрозе активности на обнови и ревitalizацији стarih градова).

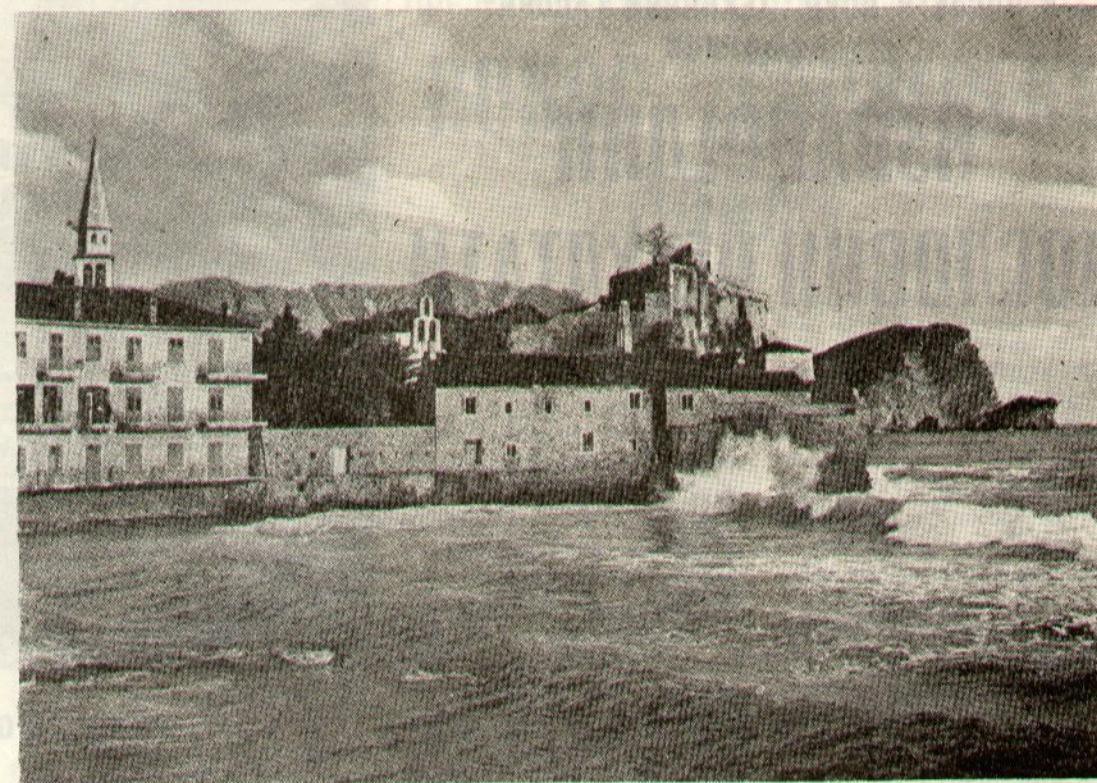
Д. Гарић
(„Побједа“)

ПОСТИГНУТ ДОГОВОР

НА СЈЕДНИЦИ Извршног одбора Фонда за обнову пострадалог подручја Црне Горе, која је средином мјесеца одржана у Бару, прихваћена је одлука о изградњи регионалног водовода за Црногорско приморје. У првој фази, како је наглашено, градиће се јадрански цјевовод од Зеленике до Улциња који ће са купљати локалне воде као и вишак који нуди Херцег-Нови, једина општина која је на Црногорском приморју трајно ријешила питање снабдјевања водом. Упоредо са тим ће се бушити тунел кроз брдо Созина, дугачак око 4 километра кроз који ће се поставити цијеви новог водовода и који ће водити од Скадарског језера до мора. Ово је једино и право решење с обзиром да су количине воде у басену Скадарског језера утврдили неограничене и да је она доброг квалитета.

Изградња регионалног водовода стајаће према садашњем прорачуну преко 12 милијарди динара. Фонд за обнову ће обезбједити око 4 милијарде, а остали новац прикупља жедне општине од самодоприноса, туристичких такси, пореза и других извора. Дио представа, како је ре чено на састанку у Бару обезбједио и ЈНА.

Г.

ТУРИСТИЧКИ ТОКОВИ: „МОНТЕНЕГРОТУРИСТ“

ПРЕСТРОЈАВАЊЕ

НЕРИЈЕШЕНИ ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ
У ОВОЈ ТУРИСТИЧКОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ
ПОСТАЈУ
КОЧНИЦЕ ДАЉЕГ РАЗВОЈА

ОД ЈАНУАРА до краја септембра број почињања домаћих и иностраних туриста на нивоу Монтенегротуриста је у односу на исти период прошле године био већи за 25 одсто. У фондове заједничке потрошње организације уздруженог рада остало је пет пута више представа него лани. Акумулатија је три пута већа. Ови и други подаци говоре да је ова година представљала прекретницу у привређивању у заједништву са „Монтенегротуристом“.

— Због карактера сезонског пословања, и посебно повећаних трошка, доходак ће се до краја године знатно исплатити, истиче директор Интерне банке Милијко Шљивачанин. Поред тих и других постигнутих резултата у раду 25 основних организација само задовољствује нема мјеста. Јер, губитке у пословању у износу од преко 105 милиона динара оствариле су основне организације „Гранд хотел“ у Цетињу, „Сињаје-

вина“ у Мојковцу и „Плавско језеро“ у Плаву. Губици ће се покрити из заједничке касе, па ће се остварени де ветомјесечни ефекти у пословању знатно умањити.

— Постигнути су бољи резултати пословања од планираних. Но, они нијесу, на глашава Милијко Шљиван чанин, искључиво резултат рада већ више повољних услова привређивања.

Наредна туристичка сезона, истиче он, такорећи је на прагу, па свако нерационално трошење овогодишњег освтареног дохотка може да се поврати попут бумеранга.

Посебан проблем остаје како у даљем развоју овог заједништва иницијативе. Новозабрани Раднички савјет РО „Монтенегротурист“ на недавно одржаној сједници није прихватио предлог да се укину постојећих 26 основних организација уздруженог рада и да сви стану под „капу“ јединствене организације уздруженог рада. Такав предлог, описан је, еко-

номски је неприхватљив и о њему ће морати поново усекро да се расправља.

Са друге стране поодавно је створена обавеза да се друштвено-економски односи унутар „Монтенегротуриста“ морају мијењати, управо да туристичко привређивање до пренесе даљем развоју туристичке привреде као једне од најважнијих грана економије на црногорским простирањима.

Наредна туристичка сезона, истиче он, такорећи је на прагу, па свако нерационално трошење овогодишњег освтареног дохотка може да се поврати попут бумеранга. Посебан проблем остаје како у даљем развоју овог заједништва иницијативе. Новозабрани Раднички савјет РО „Монтенегротурист“ на недавно одржаној сједници није прихватио предлог да се укину постојећих 26 основних организација уздруженог рада и да сви стану под „капу“ јединствене организације уздруженог рада. Такав предлог, описан је, еко-

номски је неприхватљив и о њему ће морати поново усекро да се расправља.

Са друге стране поодавно је створена обавеза да се друштвено-економски односи унутар „Монтенегротуриста“ морају мијењати, управо да туристичко привређивање до пренесе даљем развоју туристичке привреде као једне од најважнијих грана економије на црногорским простирањима. Те ставове усвојила је Тематска конференција СК „Монтенегротуриста“ а пуну подршку дати је у општинама у којима ова радна организација дјелује. Конечно, такво опредељење је прихваћено и од највиших друштвено-политичких структура Републике.

Зашто се са извршењем

тог задатка касни на сједници Радничког савјета није речено. А, с друге стране, прихваћена је обавеза да до по пузирања у раду „Монтенегротуриста“ треба да отпочне са 1. јануаром 1986. године.

Д. Новаковић

ТРАГОВИ НА ДЈЕЛУ

У „ЈАДРАНУ“ НЕШТО НОВО

СУДЕЋИ по резултатима деветомјесечног пословања трговинске организације „Јадран“, која је прошле године имала губитак од 80 милиона динара, почиње да стаје на стабилне ноге. Колектив од 270 стално запослених је од почетка јануара до краја септембра остварио укупан приход од милијарду и 450 милиона динара, и остатак дохотка по периоду обрачуна износи дванаест милиона динара. Када се зна да је укупан приход за цијелу прошлу годину био 970 милиона, и да је губитак ни мање ни више био велики, бројке саме за себе говоре да се у овом колективу ствари крећу на боље. На то упућује и податак да ће се до краја године укупан приход увећати за још 350 милиона динара.

Овакви резултати пословања су, прије свега, уложени напор запослених и помоћ друштвено-политичке заједнице и „Монтенегротуриста“, да се неповољно стање у овој, за ту ристичку понуду Будве, важној организацији креће другим током. То је постигнуто, између осталог, продужењем радног времена у сезони, отварањем нових продавница и, посебно, већим поштовањем радних обавеза од стране запослених.

Но, проблема у раду и даље има. Просјек личних доходака износи 22 хиљаде динара и највиши је у привреди општине. Пос тоји вишији радни снаге и многи су у мјесецима мртве сезоне незапослени. У протеклим мјесецима на боловаљу је редовно било по четрдесетак радника. И, већином су то били је-

дини исти. Опредељење је самоуправних структура у колективу да се таквима смање „маневарски простори“.

У раду је уведена солидна одговорност, што представља новину у раду у трговини. За мањакаве, па примјер, сви подједнако сносе терет губитка, па ће се тиме смањити неодговорности, непажње и слично, чега је у овој организацији било поприлично.

— Већ сада предузимамо мјере да наредну туристичку сезону дочекамо спремно. То нам гарантује да ћемо остварити већи освтарен приход, а од тога како будемо радили зависи се и лични доходци и, уопште, стандард радника, каже директор „Јадрана“ Чедо Шпадијер.

Д. Н.

ЗАПИС СА БРИОНА

БОГАТСТВО ПРИРОДЕ И ИСТОРИЈЕ

Од када је у пролеће прошле године отворен за посјетиоце, брионски архипелаг је свакодневно у жижи интересовања излетника и туриста. Томе доприноси чињеница да је на њему пуних тридесет година у просјеку шест мјесеци годишње боравио пред сједник Тито. Иначе, брионски архипелаг чине четрнаест острва смјештених сјеверозападно од Пуле уз истарско копно. Најгласовитије острво је острво Ванга на коме је друг Тито по доласку на Брионе најдуже боравио.

Иначе, друг Тито је Брионе први пут посетио 1947. а, од 1949. године постали су Предсједникова званична резиденција. Прву делегацију коју је на Брионима примио чинили су представници друштвено-политичког живота Истре. На њима је имао сукрете са деведесет државничка свијета, из 58 земаља, а овде су Тито, Нехру и Насер потписали Брионску декларацију којом су постав

љени темељи покрета несврстаности.

Посјета Брионима је такође на сваком кораку везана за живот, рад и дјеловање друга Тита, било да су упитању државнички послови или његов приватан живот. Све је то на најбоље могући начин приказано на експонатима изложбе у одвојеној згради под називом „Тито на Брионима“. Приказани су докази од његовог првог доласка на Брионе па до његовог последњег одласка са њима.

При доласку на брионску луку посетилац се прво сусреће са усидреним јахтама „Подгорка“ и „Јадранка“. Нагату луке дочекивају гости и са њега одлазио у званичне посјете државничима свијета и мисије пријатељства и мира. Из брионског пристаништа последњи пут је свечано и срдачно испраћен 29. августа 1979. године на Конференцију несврстаних у Хавани.

Посебну пажњу за посјетиоце представљају снимци са острва Ванга на коме се налазио дом друга Тита. Он је острво „открио“ 1952. године и први је почeo са крчењем макиње на овом до тада не насељеном оточину површине осамнаест хектара. На њему је подигао добро знани аграрни мандарина и зреле плодове славо дјеци широм Југославије.

Иначе, на Брионима се налазе богата археолошка налазница која говоре о дугој историји живота на њему. Између остalog ту је „Византијски кастро“ који је постојао од другог вијека прије наше ере па до четвртог. Разнолика архитектура, урбана и архитектонска решења садржају на њему, посјетиоца, наприма, збуњују.

На оточини има 274 километра цеста, путева и стаза...

Посебну привлачност и драк Бриона представља богатство флоре и фауне. Примје да ради да истакнемо да на оточини живи око 250 различитих врста птица.

Насељавање нових животињских врста траје на Брионима још од краја деветнаестог вијека. У новије доба многе ријетке животиње до премјење су као дар предсједнику Титу и налазе се у зоолошком врту и у сафари-парку. Поред муфлона и јелена лопатара, у зоолошком врту и у слободној природи постоје канадски рис, пуме, црни пантери и гепарди, затим тибетски медвјед, лавови, ламе, жирафе, зебре и први лабуди. Ту је и богата фаунија у којој се, уз фазане, усисјено узгајају јапанске препелице и друге врсте животиња.

За посетиоце Бриона, домаће и иностране, отворени су хотели „Истра“, „Нептун“ и „Кармен“. Виле „Јадранка“, „Бијела вила“ и „Вила Брионка“ задржале су статус званичних резиденција.

Представити природне и историјске љепоте и вриједности у овако сажетом новинском тексту једноставно је немогуће. Зато препоручујемо да се на овој гласовитој оточини, које је побудило велико интересовање домаће и иностране јавности, једноставно отпуште.

Драгослав Новаковић

БИЉЕЖИМО

ГОДИНА ОБАВЕЗА

У туристичком насељу „Словенска плаја“ овогодишња туристичка сезона је завршена успјешно. Капије и рампе овог туристичког града са 2.400 кревета већ су спуштене и отворије се крајем марта идуће године, од када инострани туристи парнији најављују почетак још једне добре туристичке бербе.

Иначе, од априла до краја октобра укупан промет у „Словенској плаји“ износи милијарду и 400 милиона динара и у односу на план већи је за педесет одсто. Вајпан сионска потрошња у њему учествује са четрдесет одсто. Попуњеност капацитета била је тридесет одсто већа од плаојране.

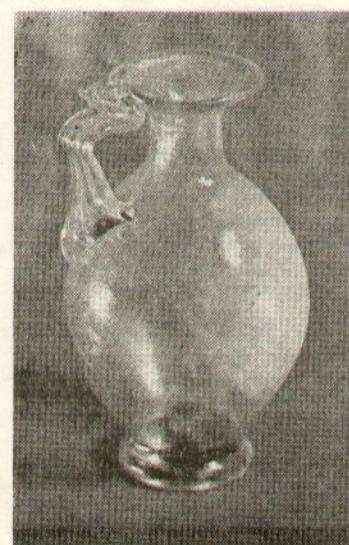
Ове године пристигле су обавезе на кредите и камате утрошene за изградњу насеља у износу од 320 милиона динара, и

равне су годишњем износу бруто личних доходака запослених. С обзиром да је план промета знатно премашен, остатак дохотка ће, ипак, износити више од 40 милиона динара.

Вршилац дужности директора „Словенске плаје“, Раде Ратковић, истиче да је интересовање туриста за боравак у овом туристичком насељу и даље велико, па се очекује бециштна и наредна туристичка сезона.

Овогодишњи гости посебно су били задовољни разноврсним забавним и спортским садржајима који су у овом туристичком насељу приређивани. У својим порукама посебна признанja, одали су аниматорима, оркестрима и пјевачима који су данонико водили рачуна да се на одмору осјећају пријатно.

Д. Н.

О ЉЕТУ, НА ПРАГУ ЗИМЕ

КО НЕМА ПАРА...

С ЈЕСЕНИ СЕ УВИЈЕК нађе по нека ријеч о протеклом лету. Говори се о додовиштима, примјерима поштења и непоштења, о нестручливим гостима и о онима што им је све љепо. На крају ове дуге и сунчане јесени, такорећи на прагу долазеће зиме, исто бива. Сјећамо се љета осамдесетогодиштетог. Било је лудо! Је ли било? Што да није. Као и свако или као многа раније, почело је нервозно: хоће ли бити сунџа или не?! — питали смо се и гласно и у себи. Можемо ли стићи да недоражено довремо: путеве, пјешачке стазе, плаже, терасе куће и у ресторанима. Ко ће бити бржи: ми или вријеме? Што ће бити са цијенама? Хоће ли тај велики туристички свијет, бар наш свијет, имати толико пара колико треба да се плати да би уживао у љепотама мора и приморја које су несумњиве...

Питање за питањем. А одговоре је требало да донесе љето. Јето полако, као у инат анегdotском спорошћу пукса из маја у јуни, из јуна у јули, и тако редом. Руку на срце без нервозе се не може. Али би је могло бити мање. Зар није за ову тврђњу набољи примјер баш протекло љето? Јесте. Новинари и новине, прогнозери и статистичари, па чак и хумористи, тврдили су да ће Југословенија мало бити на мору. Препоручивали су лаворе за купање. То вам је по оној смислијеној пјесми која гласи:

Ко има пара купа се на мору,
Ко нема — кући у лавору.

Не пјева ли се та пјесма сваке године? Кад су од ње „Јежеви хумористи“ одустали. Никад. Прелистајте „Јеж“ у некој библиотеци (ако библиотеке уопште чувају бројеве „Јежа“) и видјете, у јулским и августовским бројевима, ова пјесма се помиње најмање бар три пута. Има ту истине. Море је сваке године скупље. Али зар је само море скупље? И што коначно чини то море? Зар само вода, плаже, преноћишта? Шта ти људи који долазите једу? Зар није пословично познато да све музиче стијжу из свих крајева земље, чије се пиво точи у ресторанима, чији коњак, вино? Одакле стијже месо, тоалет па пир, рубље, одакле освежавајући напитци?

Ето рецепта за скупо море!

Напорно би било одговорити на сва питања, али ако већ одговор знаамо, онда су и наши гости помало или много више крви за скупо море. Но, ми нећемо данас о

гостима. Рекли смо на почетку написа, о сјећањима ћемо, да би ми свели неку сопствenu рачуницу. Поштено би било да свако од нас, током зиме, узме пресавијен табак пред собом, и да са заштитном писалском крене у рачун. Ако треба о општим стварима, онда нешто о недовршеним пјешачким стазама од Бечића ка Будви, ту на путу нам је Ауто мото друштво са застарелим капацитетима и лошим услугама. Зар их треба спомињати? Могли би се и ти једини семафори наћи на списку, бар у оној вријеме кад не раде. Још увијек важимо за мјесто у коме бувље пијаце егзистирају по не писаним правилима такође бувљег тржишта. Криви су наши гости, али и ми што прихватамо тако што. Зар се та трговина мора баш одвијати пред носом цијеле јавности, пред Трговим центром за кога у свакој прилици с поносом можемо рећи: заиста је урађен како треба. Телефонске говорнице? Пошта је у реду, али маратонска чекања? Шта је са оним говорницама по граду? Раде ли или не раде. Или још боље: хоће ли радити? Зар заиста нијесмо свјесни тога да загушијемо рад рецепција на којима гости висе данонико да би добили Београд, Сомбор? Мислите да чистоћу Будве не би требало споменути. А и кад би је споменули шта би требало рећи?

О елементарној култури би требало и даље трутити на сваки глас. Да нам уђе у посјест. Ми морамо нешто коначно учинити што ће Будву издићи из прашине провинције јер она носи свијетло име ПРИМОРСКЕ ЉЕПОТИЦЕ. Али ми то морамо учинити сами. Будва је наша и ми је онима који долазе позајмљујемо на једно љето, на неки дан, позајмљујемо да свој заслужени годишњи од мор проведу у амбијенту плавог Јадрана, Ловћенског крка и наше гостопримљивости. У ово последље спада све оно што смо досад учинили — и оно што ћемо учинити да будућа љета буде љепша, здравија и незаборавна...

Јесен је, на прагу смо зиме. И зима ће доћи. Времена ипак као да је мало. Колико ће нам требати да се домислимо што нијесмо још учинили за та наша незаборавна приморска љета? А колико да смognемо снаге да то учинимо?

Пожуримо!

Раде ЈОВИЋ

У ДЕЦЕМБРУ У БУДВИ

КОНГРЕС ФИЛМСКИХ СТВАРАЛАЦА

У хотелу „Авала” од 13. до 15. децембра одржан је 10. конгрес Савеза филмских радника Југославије. Припреме за његово одржавање су у току и туристичке и привредне организације доприносе да ова југословенска културна манифестација протекне у најбољем реду.

Предсједник Удружења филмских радника Црне Горе, Вељко Мандић, које је организатор и домаћин Конгреса, као је да ће се на овом једанпут већ одлаганом скупу филмских стваралаца, прије свега, расправљати о положају кинематографије у нас и, посебно, о неријешеним друштвено-економским односима у овој области културног стваралаштва.

Д. Н.

НА САРАЈЕВСКОЈ ЗИМИ 85'

ПРЕДСТАВЉАЊЕ БУДВЕ

У ОРГАНИЗАЦИЈИ Туристичког савеза општине, Културног центра и „Монтенегротуриста“ на „Сарајевској зими '85“, која се одржава у фебруару и марта идуће године у Сарајеву, запажено мјесто имаће културне и туристичке организације „љеоподице југа“.

Већ је утврђен програм наступа Будве на тој туристичко-пропагандној манифестији.

На сликарским изложбама представљају се дјела старих будванских сликара Анастаса Воцарића и Марка Греговића и њихових сљедбеника Стевана Лукетића, Јована Ивановића и Слободана Словинића. Организовање се изложба слика из фонда Модерне галерије у Будви на којој ће се изложити дјела наших и светских сликара експресиониста, који су их својевремено поклонили Будви.

Значајно мјесто у културном представљању на тој манифестији имаће „Зета Будва“.

Д. Н.

ИЗЛОЖБА ЈОСИПА БЕПА БЕНКОВИЋА У БУДВИ

Поводом новембарских празнака у Модерној галерији отворена је 21 изложба цртежа сликара и револуционара Јосипа Бепа Бенковића. Свакако треба истаћи револуционара јер је од првих дана рата укључен у илегални рад окупираоног Београда и на тај начин се пријељује плејади умјетника који су своју умјетност ставили у службу револуционарног покрета. Живио је на жалост у времену када је могоно прати само крохи, када су се стварале само скрице и када је мало времена имао за штафелајно сликарство. Једном приликом написао је свом пријатељу у Херцег-Новом: „Пренарtran сам пословима и трпим много ако их на вријеме не завршим. Скоро ништа не сликам, немам времена за то и то ме много боли“.

Драгана Ивановић

Главну срж ове изложбе у Будви чине цртежи настали у вријеме његовог боравка на Академији у Београду када почине да гради свој ликовни израз не из лазећи из канона које на меће учење на Академији.

На изложби су заступљене стузије (углавном актови) рађени на папиру угљеном, оловком, тушем и сви већином рађени по моделу са циљем ка што бољим савлађивањем цртачког језика.

Све оно што је започето прекинуто је 1943. када је стријељан у Београду, граду његових умјетничких почетака и револуционарног дјеловања.

Ову занимљиву изложбу у присуству већег броја љубитеља сликарства отворио је секретар Предсједништва ОК СК Будва Владо Дулетић.

Драгана Ивановић

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ

НЕЋЕ СЕ ДОГОДИТИ КАО ПРИЈЕ

СА ВЕЉКОМ МАНДИЋЕМ О ПРИПРЕМАМА ЗА КОНГРЕС ФИЛМСКИХ РАДНИКА ЈУГОСЛАВИЈЕ, ПОЛОЖАЈУ И ПРОБЛЕМИМА ЦРНОГОРСКЕ КИНЕМАТОГРАФИЈЕ И ДРУГОМ

Последије два одлагања (у мају и октобру) конгреса филмских радника Југославије, дефинитивно је одлучено, одржан је од 13. до 15. децембра у Будви, у хотелу „Авала“. Домаћин је Удружење филмских радника Црне Горе, а са његовим предсједником, глумцем Вељком Мандићем, разговарали смо о припремама за конгрес, положају и проблемима и другом.

Јесу ли сва ова одлагања, радија одустајања неких делегација, дуготрајна „преговорија“ када га заказати, један од показатеља да домаћем филму, без обзира на овогодишње велике успјехе, не иде баш најбоље?

Конгрес је морао бити одложен зато што је описано да је брзометно зака зан, а да је од прошлог конгреса до овог прошло осам година за које вријеме је акумулирано много проблема. Овога пута биће одржан и очекујемо да ће се многе ствари макар начети за даља рјешавања. Судбина филма изискује нов начин размишљања, треба га прилагодити захтјевима овог времена. Можда ће то бити пут да филм почне да живи од филма, а с обзиром на његову специфичну друштвену потребу да се кинематографија уврсти онамо где јој је место, да буде дио културе, нарочито са економске стране. Дајemo огромна средстава за порезе. Наша трака није описане као културно добро, него као обични штраф којег купите у иностранству. И те царине и поезије су онемогућиле кинематографију да се нормално развија, па није чудо што је отишla у крајност, што је мало ауторских, умјетничких филмова, а све више комерцијалног.

ГОРЕ НЕГО ПРИЈЕ

Тематски конгрес ће се одвијати под називом „Идејно-естетски и друштвено-економски положај домаћег филма“. Како га Ви видите?

Тaj друштвено-економски положај је сада гори не го прије десет или петнаест година, иако су сада резултати видљиви. Мада су више плод слободностваралачког рада умјетника него шире друштвене подршке. Она је често долазила када смо радили велике филмске спектакле, који није су дали умјетничке резултате, често ни ти историјски потврдили оно што се забивало. Мислим да ће се ту највише концептисати дискусија, као и око интегрисања кинематографије. Она не може бити парцијална, општина. То је културно добро које ова земља излаже и продаје свијету. У свему томе удружења још нијесу нашла своје место, нарочито наше Удружење. Немамо своју продуцентску кућу тамо где је смјештено и гдје су окупљени чланови. Нама је продуцентска кућа у Будви, а ми смо скоро сви у Титограду. Ми још немамо програм и садржај рада изузев да трошимо то мало средстава што нам се годишње да за бу-

— Шта је било са зградом Филмског студија „Титоград“?

Постојала су просторије специјално рађене за филм, падаје је био тај бивши студио. Постојала је сала за пројекције, такозвани бункери, складишта, канцеларије, сви услови за рад. Ми као Удружење нијесмо били власници тога, али укидањем Студија филма било би природно да се задржала та зграда, да је не продаја трговини, него је оставе за ову врсту дјелатности. Овако практично смо на улици.

Сн. Поповић
(„Побједа“)

Вељко Мандић

чет, не бисмо ли посетили неколико фестивала, а то је узлудно бацање пара.

Сједиште Савеза, изгледа, сели се из Сарајева у Титоград. Црна Гора некада позната по бројним филмским ауторима, углавном документаристима, сада практично нема кинематографију. Хоче ли то и колико утицати на развој кинематографије и уопште окупљање и рад црногорских филмских радника?

И овај конгрес и све што се сада дешава утиче дosta и већ се осјећа да је клима другачија, анимирала су се људи. Требalo bi да се обједине све снаге, да се глас Удружења више чује. Ми тражимо могућност да изађемо из зачараног круга, стања у којем не можемо да нађемо ни садржај рада. Надамо се да ћемо добити подршку, да се неће десити као прије, да читавих девет година наше Удружење тако рећи није постојало, изузев на папиру, а нико се није упитао постоји ли и где је.

НОВЕ ИДЕЈЕ

Црногорска кинематографија мора да окупи све кадре, а кадрови се морају стварији кроз рад. Ми смо на великој километарској раздаљини од продуцентске куће. Иако „Зета-филм“ ради најбоље колико може, та средстава која добијају минимална, пројекти су ријетки, па се осила и оно кадра што имамо. Нема нико гаранцију да ће да ради и не може бити ни слободних умјетника. Ми се носимо мишљају да формирамо трајну радну заједницу. Већ постоји предлог да је назовемо Студијо филм „Ловћен“, комбинација ријечи из двије прошле филмске куће, и да у договору са „Зета-филмом“ учинимо нешто. То је пут, али зато морамо да имамо зграду.

— Шта је било са зградом Филмског студија „Титоград“?

Постојала су просторије специјално рађене за филм, падаје је био тај бивши студио. Постојала је сала за пројекције, такозвани бункери, складишта, канцеларије, сви услови за рад. Ми као Удружење нијесмо били власници тога, али укидањем Студија филма било би природно да се задржала та зграда, да је не продаја трговини, него је оставе за ову врсту дјелатности. Овако практично смо на улици.

Сн. Поповић
(„Побједа“)

Мали путопис

НАД КАРТОМ ЦРНЕ ГОРЕ

ЦИЈЕЛО ти срце дајем, Црна Гора! И страсном те душом љубим, Титограде! У мом срцу виловито вију оро, поносите Црногорке кришне, младе.

Оѓенога змаја с врха Дурмитора и чудесну пла ву вилу са Приморја — са мо таква чеда рађа Црна Гора! Вилинска је сва љепота овог горја! Дражи су ми: један грумен ломних гора, зов висина, лёт орла в, дах вјетрова, под Ловћеном огледало синег мора — но сва блага небројена свих свјетова!

Ја бих хтио да ми крила пјесме ове надлијеђу и из љубе Црну Гору, да загреје све долине и висове, па да слете у сретање плавом мору. Гле, БУДВА је најсјајнији драгуљ — веле — ШТО ЉЕПОТОМ ЦИО СВИЈЕТ ОЧАРАВА. ТО јЕ ПРАМЕН ПЛЕМЕНИТЕ СВИЛЕ Б'ЈЕЛЕ, ШТО СЕ ЉУВИ С ВАЛО ВИМА МОРА ПЛАВА!

Од Пљевља до Четиња и Новога, од Чакора до Требијесе и Никшића — свуд се може срећи дио срца мога, и свуд образ црногорског часног бића. Ево, ту су: пјенушава би сер-Тара, сјајном срмом нагиздана бистра Пива, не догледне плаве воде Вир Пазара — све ми, буџе, теку посред срца јесива!

А сва срца црногорска тако воле: од Рудина, па до Плава и Гусиња, дуж Мораче валовите, подно Лоле, од Мратиња и Шавника до Улице... До Бара ми, дала, пјесмо, сад полети: од свих мора најљепши је Јадран плави! И похитај! Зар се може одољети том ужитку, тој љепоти, тој љубави!

Ловћенски нам знамен, ево, груди грије, блистају ћи са висина кроз вјекове, као луча — племените по езије, чојства, части и љубави Човјекове! У Свијету још љубави других има, но љубав је црногорска најснажнија. Она сјаји и ријечју, и дјелима, и жије вјеће све док вјечно Сунце сија!

— Црна Гора, зорна, поносила, на свијету најмилије име! Тако драга, красна и стасита, де рашири крила — загрли ме!

Добривоје ГОЛУБОВИЋ

ОБНОВЉЕНА ЦРКВА СВЕТОГ ЈОВАНА

У БЛИЗИКУЋАМА код Светог Стефана обновљена је црква Светог Јована која је тешко оштећена у земљотресу 1979. године.

У овом објекту чија је величина девет пута четири метра, налази се занимљив иконостас којег је цркви поклонио још 1769. године Крсто Никлановић, који је рођен у далекој Русији.

Г.

НАЈМЛАЂИ ПИШУ:

ГРАДЕ МОЈ, У СРЦУ ТЕ НОСИМ

Ово је наслов теме на коју су ученици старијих разреда Основне школе „Стефан Митров Љубиша“ одговорили својим прозним радовима, али и пјесмама. Међу добрим радовима — а било их је заиста доста — наставници српскохрватског језика су избрали оне најбоље и донијели их у нашу Редакцију. Но, најбољих је доста, па ћемо због ограничног простора дати пресек наших најмлађих стваралаца.

МИРЈАНА ВУКЧЕВИЋ из VII4 разреда између осталих пише: „Слобода, срећа, мир, радост, љепота-то је мој град. Он није само обала мора или низ кућица испод бrijега. Мој град су сви ти људи што живе у њему и сва та дјеца која се безбржно играју у пјеску. Мој град је и сваки парк и свака шума, море што се таласа и пјеско вита плажа...“

ЈЕЛЕНА ПАПОВИЋ, из V1 разреда, се за тренутак задржала на веселој риви: „Гледала сам старије рибаре како се смију почетницима који не знају да улове рибу, док дјечаци то чине олако. Видјела сам два рибара. Један је био весео, зато што је имао богат и разноврстан улов, а други је сједио у чамцу на којем се налазила празна мрежа. Пензионери су сједјели на клупама удишучи морски ваздух. Њихови унучи су трчкари по пристаништу. Мало даље таласи љуљушкају барке. Сунце се пресијава на тим пјенушавим враголићима који се играју са барка ма.“

ЛИДИЈА РАДОВИЋ из VIII3 разреда, пошто је „обишла“ већи дио града, застала је пред „Словенском плајком“: „А долje у пољу разашкарила се пространа, бијела грађевина која је украс мого града. Неимари из чита ве Југославије градили су ово величанствено здање као примјер неизмјерне људске солидарности. Овс дивно насеље грађено у шпанском стилу, у којем се налазе двоспратне кућице са пуно медитеранског цвијећа, посма-

ЗАВИЧАЈ

БЕДЕМИ снажни Старог града пишу мемоаре за нас младе сада. Ујутру те пробуди жарког сунца сјај, и цијелу Будву стави у загрљај. Кад пролазиш кроз парк зелени, гледаш цвијеће како румени, у даљини видиш како се море пjeni и велики бијели брод како се огледа у својој сјени. И у тамној ноћи, док је потпун тај, од среће бих узвикнула то је мој завичај. Весна КОЛИНОВИЋ, VII4

БУДВА

БУДВО моја мила,
ти си мален град,
срушена си била,
нова ничеш сад.
Јадранско те купа море,
Ловћенске те красе горе.
Будво, у срцу те носим
Будво, са тобом се поносим
за тобом моје срце лута
јако
знај да те воли свако.
Кад помислим на сунчев
сај, и град као из дивље бајке:
зnam то је Будва
мој мили завичај.

Јелена ЦРВЕНКО, VII4

БУДВО МОЈА

БУДВО моја, љепото
Јадрана,
ти си као процветала
грана.
Имаши море, обале, хотеле
И паркове, галебове
бијеле.
Море ти је ко' сребрна
пјена,
обала ти златом преливеша
паркови ти зелене оазе,
галебови твоје морске
мазе.
Сви те воле у срцу те носе,
Будвани се са тобом
поносе.
Позната си у цијелом
свијету
кажу да си ко птица у
лету.
Ко год дође, ти га лепо
примиши
у његово срце увучеш се
и из њега не можеш
изаћи.

Лидија ЛЕКИЋ VII4

ке. То је извор најљепших предјела за сликање. Он није само мравињак људи, он је риба у прекрасном сињем мору. Он је бијели галеб што поносно лети ка плавом небу. Мој град није само најљепши за мене... Он је град из сима за сваког Будванина, за сваког госта...“

МЕЛИХА РАМУСОВИЋ из VIII, каже: „да имам широка крила долетјела бих до истрајалих зидина старог града који воде вјечиту борбу са бијесном морском војском. Старе куће сломљеног срца полако вену, а бедеми над њима чувају вјечиту љепоту мог града...“

МИРАНА РАБЕНОВИЋ из VJ3 пише: „„Моје мјесто зове се Свети Стеван. Он је на обали мора, као дворац окован дијамантом. Када га у зору послије кише обасјају први зраци изгледа као мозаик са безброј боја. То је мјесто хероја, љубави, цијећа и дјечјих радости...“

МАЈА ВОЈНИЋ из V2: „„Уз обалу шеће сиједи и крупај рибар. Тромо сиједа за сто једног ресторана у хладу стогодишње маслине. Даље уз обалу-пјалме, клупе и пјешчана плажа. Туда трче дјечија. На великој плажи љети ври од туриста, док је зими друкчије. Мирна и тиха а валови без икакве журбе своју пјесму поклањају обали. Галебови мирно слијеју на пјесак и пристаниште и поново узлијеју према небу“. МГРИЈА RA»ENOVGF из V1: „„Будва је туристичко мјесто које се налази на Црногорском приморју. Из разних крајева свијета долазе страни и наши туристи да проведу лијеп и угодан одмор. Будвја красе пјешчане плаже, стари град и много тога што јој је природа подарила...“

ПАРТИЗАНСКА РАЧУНИЦА

Једном приликом, Славиша Вајнер Чича одреди тројицу бораца у патролу, са задатком да сачекају и зауставе вишеструко јачег непријатеља. Вођа патроле рече:

— Мало нас је, друже команданте!

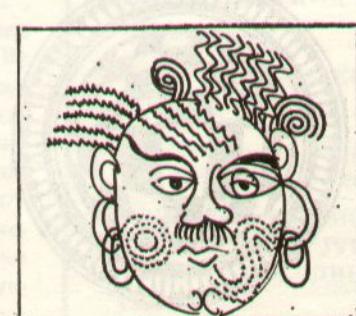
— Како мало?! — „зачуди“ се Чича.

Требало би нас бар једна десетина.

Чича је знао да би требало одредити више људи, али одакле. Цио одред био је ангажован на другом задатку. Зато сијевну очима, погледа вођу патроле и објасни:

— Сигуран сам да вас је доста. Има вас више од једне десетине. Ти вриједиш за десет и још два бораца по пет, а то је двадесет!

Патрола је дочекала непријатеља и у пракси потврдила исправност ове партизанске рачунице.

ТАТЈАНА ДРАШКОВИЋ из VIII4 каже: „„Да сам галеб, винула бих се у небо, и, кружила над својим градом, дуго, дуго. Кружила бих тако, док се не бих нагедала свих љепота свога завичаја. У рано јутро винула бих се у висину и пратила шум вјетра. Дуго бих тако летјела док се не бих уморила и слетјела бих на неку усамљену барку и правила јој друштво док ми се опет не би прохтјело да уживам у љепоти свога града.“

БОРБЕ ПИЊАТИЋ из VIII3 је записао: „„Мој град је огroman рајски врт, пун ружа, и зелена ријка мојих успо мена. Мој град није само брујаје аутомобила и чамаца по мору.. Он је пјешчана дуга плажа, поред мора, он је обала море дјетињства. Мој град нијесу само многобројне уста нове и хотели... То је извор најљепших стихова за пјесни

БУДВА И ДАЉЕ НА ВРХУ

УПРКОС промјенљивим игrama па и резултатима екипа Будве је и даље на челу првостепене табеле Црногорске лиге са добрим изгледима да и пре зими на том мјесту.

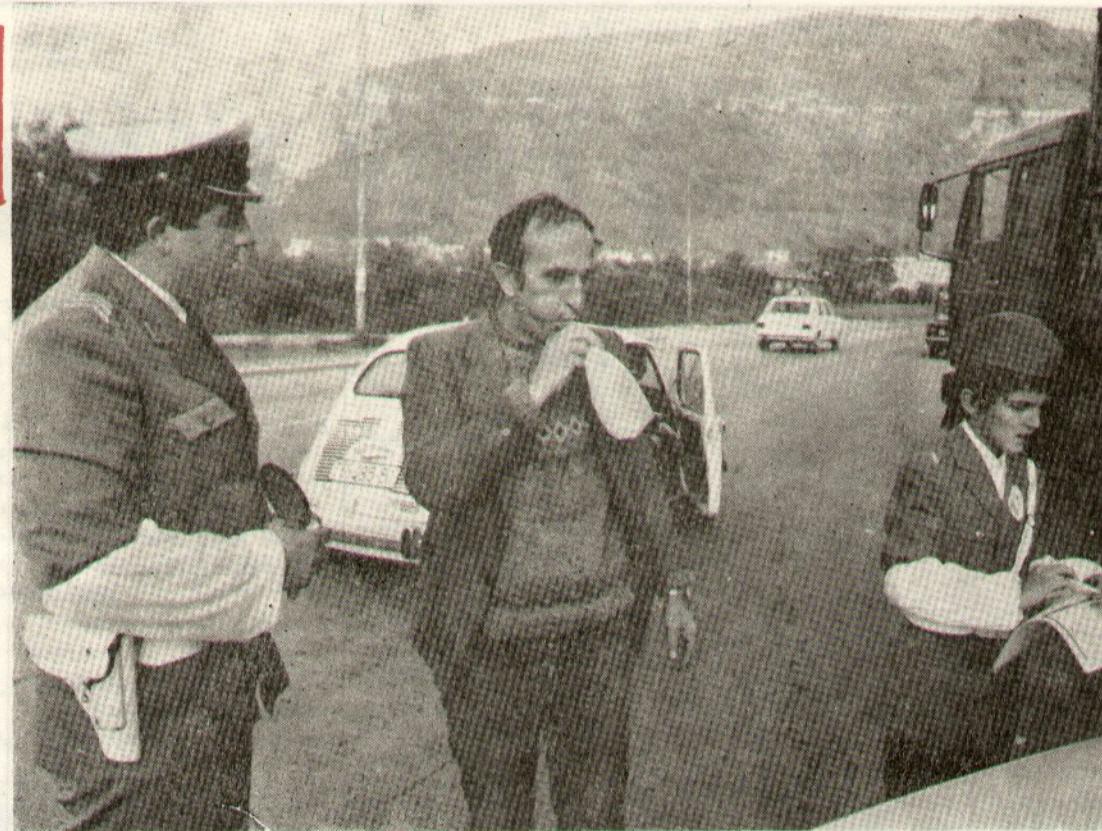
У једанаестом колу Будвани су играли пред својом публиком са екипом Бокеља из Котора. Био је то дерби кола који је за служено припао домаћој екипи, мада су гости из Котора пружили допадљиву игру и дали Будванима снажан отпор. Утакмица је одлучена поготком најбољег појединца овог меча Станка Думчића.

У дванаестом колу Будвани су били гости екипи Титограда, прошлогодишњем друголигашу који у овом првенству игра у про мењњивој форми. Мада су у Титоград отпутовали са скривеним амбицијама да тријумфишу и ујерени да могу освојити најмање бод, фудбалери из Будве су по клемки и поражени су са 2:0. Играли су не тако слабо како то показује резултат, али недостатак спорске среће, неспретност у одбрани и неефикасан напад учинили су да се тим врати у Будву поражен.

У тринадесетом колу Будва је била домаћин Текстича из Бијелог Поља. Та утакмица је одиграна по блатњавом и раскавашем терену који је лично на каљугу. Услови за игру који су били доиста тешки утицали су да изостане очекивана партија. Ипак момци тренера Тодоровића су изграли на терену и успјели да славе минималну али сасвим заслужену побјedu од 1:0. Гол одлуке постигнут је у 47 минуту када је изванредну лопту коју је упутио млади Масловар искусни Вујовић пласирао у мрежу поред немоћног голма на гостију Поповића.

Послије 13. кола Будва је на првом мјесту са девет побједа, два неријеше на резултата и два пораза и освојених 21 бодом. Гол разлика је 24:9 и то је добра залиха пред предстојеће утакмице у финишу јесењег дијела првенства.

С. Греговић

ИЗ РАДА ОПШТИНСКОГ САВЕЗА ЗА БОРБУ ПРОТИВ АЛКОХОЛИЗМА, НИКОТИНА И НАРКОМАНИЈЕ

АМБИЦИОЗНИ ЗАДАЦИ

ОПШТИНСКИ савез за борбу против алкохолизма, никотина и наркоманије, имао је током новембра низ акција. Из програма активности који је веома амбициозан, издавајамо:

— конкурс на теме „Алкохол и млади”, „Пушчење и млади” и „Наркоманија и млади” који се организује у школама на подручју општине. На конкурс се пријављују приче, пјесме, хумореске, цртежи. Најбољи радови се награђују.

— у школама се говори о борби против алкохолизма, никотинизма и наркоманије, о штетном дјеловању на младе,

АКЦИЈА МАЛИХ САОБРАЋАЈАЦА

У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ новембра у оквиру акције Мјесец борбе против алкохолизма, никотинизма и наркоманије, „мали саобраћајац” (баци) заједно са саобраћајним милиционерима, судијом за прекршаје, љекаром опште праксе, саобраћајним инспектором и члановима Аутомото друштва извршили су контролу на 420 возила. Чак 142 возила су била неисправна, из саобраћаја је искључено једно возило, као жијен је 61 возач, поднијето је седам прекршајних пријава а опоменута су 74 возача. На лицу мјеста су изречене новчане казне у износу од преко 160.000 динара.

Акција је имала за циљ контролу употребе алкохола од стране возача. Извршен је 121 алко-тест, а што је посебно интересантно, нити један од оних који су управљали возилима није био „под гасом”.

— заједно са Одјељењем унутрашњих послова изводе се алкотести возача,

— одржана су предавања у сали „Зета-филма” на тему „Малољетничка деликвенција у будванској општини” и „Алкохол и млади”,

— учлањују се млади у ову организацију.

Најбољи активисти ће појетити Галерију несврсталих, Радио-телевизију Титоград, Редакцију „Побједе”, а најисакнutiји појединци и организације добијеје плакете Савеза за борбу против алкохолизма, никотинизма и наркоманије.

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

ПРИЈАТЕЉСТВО

Живим у Србији, где ми се дјед доселио са ровачких страна. Емотивно сам веома везан за Црну Гору. Тачније, заљубљен сам у све оно што је Црна Гора и црногорско. Још у дјетињству, родитељи су ме васпитали на принципима оног узвишењег црногорског морала, на примјерима Миљанова чојства и јунаштва. Срцу ми је драг и црногорски сури камен као и њено бисерје, сваки и непознати ми човјек као и њени горостаси. У школи сам наизуст знао од ријечи до ријечи цијели „Горски вијенац”. Присни су ми „знанци” и Кањић, и његов творац Љубишић, некадашњи знаменити животије и списатељ будванске... Срце ме вазда сило вуче тој кршевитој али племенистој груди црногорској. Прошлога љета путовао сам Црногорским приморјем. Потом сам у једном писму, недавно објављеном у листу „Бока”, похвалио веома лијеп гест радника херцегновског Туристичког друштва „Савина”, што сам сматрао својим дугом према њиховој доброти. Био сам веома пријатно изненађен и гањут кад сам ових дана добио писмо херцегновског житеља Трипа Клисуре (Марка Цара 19), у којем ми захваљује због похвале упућене његовим суграђанима, уз још много лијепога у писму.

Био сам још више изненађен кад сам истога дана добио писмо од мени исто тако потпуно непознате особе. А писмо је било колико необично, толико и лијепо: на лицу коверте моја адреса, на полеђини адреса: Небојша МИЛАНОВИЋ, Багдран (то је место близу Светозарева). А у коверти само мали новински исјечак, са адресом редакције „Приморских новина” у Будви. Није било ниједне пропратне ријечи објашњења. Али, овакав поступак говори рјечитије него и читави пасуси најљепших и најбирајијих ријечи! И свједочи о доброти овог човјека и његовом племенитом настојању да омогући зближавање свих оних који се воле и траже. (Претпостављам да је тај човјек запослен у некој од туристичких радних организација на Црногорском приморју, или је морнар на одслужењу војног рока, и сл., па је из мог написа објављеног у „Боки” схватио колико је моја љубав јарка и живија према том поднебљу, и одлучио да ме упозна са још једним дјелићем Црне Горе). Хвала му! Да, хвала му за тај веома човјечан гест. Јер, сви знамо — да је више међу људима оне праве људске љубави, Свијет би, без сумње, био много, много срећнији! Зато би био ред да том добром Милановићу захвалим управо посредством листа чију ми је адресу послao, а редакцију молим да ово моје писмо прихвати, па и њој унапријед најтоплије захваљујем.

Добривоје ГОЛУБОВИЋ
Палих бораца 51
КУРШУМЛИЈА

САВЈЕТИ ПЧЕЛАРИМА

ВАРОЗА

ВАРОЗА је у Југославији први пут откријена 1976. а у Црној Гори 1980. године. Претпоставља се да је пренесена 3-4 године раније, јер је отприлике толико и потребно да се паразит размножи и до веде до уништења пчела, а што је било случај са пчелињацима у титоградској, данашњим ловградској и неким приморским општинама.

Вароа се шири углавном постепено, а пресељавањем пчелињака процес ширења болести тече знатно брже. Најбољи доказ за овакво брзо ширење је подручје Црне Горе, где је вароа први пут установљена (Бар и Титоград), где смо имали случајева да је од ове болести дошло до великог угинућа пчелињака заједница (у неким чак 50-80%), док се у другим општинама на сјеверном подручју Црне Горе (Пље вља, Иванград, Бијело Поље) где углавном нема селе где пчеларење болести развијаја полако и штете су мање. Познато је да угинућа од вароа застaju у трећој или че твртој години од момента уношења заразе у кошници. Шире је пчеле и трутови, залијетањем у туђе кошнице, путем грабежи, а и сам пчелар доприноси ширењу болести разним манипулацијама у пчеларству.

Развој вароа директно је везан за развој пчелињег легла. Кад у кошници нема ле гла нема ни размножавања овог паразита. Познато је да крпељ вароа има посебан афинитет према трутовском леглу, а кад нема овог, паразитира и у радиличком леглу. Женка вароа улази у хелију, где се налази пчелиња ларва пред само поклапање хелије, а за 7-8 дана развија се одрасли паразит спреман за даље размножавање.

У првој години заразе је дном пчелињем друштву може бити од 1-10 паразита, а у другој 100, док се у трећој овај број повећава на преко 1.000 да би у четвртој години у једној кошници било више хиљада. Тада се већ примјењују клиничке промјене: пчеле су ситније без крила и др., а долази и до угинућа пчелињака заједница. Веома је важно благовремено открыти вароу и на вријеме примјенити лијечење, јер када се примјенише штете и горе описане промјене, онда је корист од лијечења скоро никаква.

Најефикасније лијечење против ове болести обавља се у вријеме када у кошницима нема затвореног легла, а то је у касну јесен и рано прољеће. Како се повећава размножавање крпеља одвија се максималним развојем пчелињег друштва, то је потребно третирати неким од хемијских средстава пчеле после главне паше, али тако да из међу два цијећења меда прође најмање 14 дана, јер је не пожељеју да се у меду нађу остаци (резидуа) хемијских средстава са којима смо вршили третирање. Обично вршимо трократно лијечење у размаку од 5-6 дана неким од актуелних хемијских средстава, чиме у великој мјери смањујемо број паразита, а што ће се позитивно одразити код извођења зимских пчела, јер ће бити виталније и способније да преживе зиму и у пролеће одгаје нове генерације пчела.

(Наставак у наредном броју)

